

**การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย
ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์**

วิทยานิพนธ์

ของ

กมลนิตย์ ปิยะเจริญกุล

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร**

กุมภาพันธ์ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์



**A STUDY OF SELF-RELIANCE ABILITY OF THE SUGARCANE FARMERS
IN SATUEK DISTRICT, BURIRAM PROVINCE.**

Kamonnit Peejareonthanakun

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Economics, Political Economics and Governance**


February 2016

Copyright of Buriram Rajabhat University




คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวกมลนิตย์ ปิยะเจริญชนกุล
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ


..... ประธานกรรมการ
(ดร.เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร


..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์		
ผู้วิจัย	กมลนิตย์ ปิยะเจริญธนกุล		
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์	ที่ปรึกษาหลัก	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง และการบริหาร	
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2559

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเอง ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และ 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากประชากรทั้งหมด 2,830 คน และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีจำนวน 3 ตอน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพพื้นฐานลักษณะส่วนบุคคล ความสามารถในการพึ่งตนเอง และข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งมีการทดสอบค่าสมมติฐานโดย t-test และ F-test เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟ กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัยพบว่า บริบททั่วไปด้านความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี เกษตรมีการออมเงินกับกองทุนหมู่บ้าน มีการทำประกันชีวิตให้ตนเองและครอบครัว ผลผลิตในการทำไร่อ้อยเฉลี่ย 11-12 ตัน/ไร่ การจำหน่ายอ้อยเฉลี่ยของครัวเรือนเฉลี่ย 100,001-300,000 บาท/ปี เกษตรกรมีปัญหาด้านต้นทุนการผลิตราคาสูง

ความสามารถในการพึ่งตนเอง ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านสังคมโดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ม.6 หรือ ปวช. กับ ระดับการศึกษาต่ำกว่า ประถมศึกษาหรือ ป.6 และสูงกว่าปริญญาตรี กับ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ม.6 หรือ ปวช. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคนอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่สูงกว่ามีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมสูงกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า และระดับการศึกษาที่สูงกว่าอาจมีสังคมมากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า จึงส่งผลให้ระดับการศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมที่แตกต่างกัน

TITLE	A Study of Self-reliance Ability of the Sugarcane Farmers in Satuek District, Buriram Province.		
AUTHOR	Kamonnit peejareonthanakun		
ADVISORS	Assistant Professor Dr. Suriya Rakarnsil	Thesis-advisor	
	Assistant Professor Dr. Preecha Panoram	Co-advisor	
DEGREE	Master of Economics	MAJOR	Political Economics and Governance
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2016

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the general aspects of self-reliance ability of the sugarcane farmers in Satuek district, Buriram province, 2) to investigate the factors affecting their self-reliance ability, and 3) to compare their self-reliance ability. The sample size of 350 people was selected from the population of 2,830 via simple random sampling. The research tool was a questionnaire with three parts i.e. personal information, factors affecting their self-reliance ability and other suggestions. The tool possessed the reliability of 0.95. The statistics employed in this study were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. Moreover, the paired differences were tested by using Scheffe' s method with the statistical significance level of .05.

The research results revealed that the majority of sugarcane farmers were males with the age of 31-40 years old. They saved their money via the village fund and had life insurance for themselves and family members. They produced sugarcane at the average of 11-12 tons/rai. They earn from selling sugarcane at the average of /year. And, they had the high cost of production.

Having compared their self-reliance ability, it showed that their self-reliance were overall not different and in each aspect it was not also different at the statistical significance of .05 level.

Self-reliance ability of the sugarcane farmers with different educational levels were overall not different at the statistical significance of .05 level. Having considered each aspect, it revealed that the factors affecting self-reliance of the sugarcane farmers with different social aspects were different at the statistical significance of .05 level while in other aspects the differences were not found. Moreover, it was obvious that the factors affecting self-reliance of the sugarcane farmers holding grade 12 or vocational certificate and grade 6 or lower, or having higher degrees than B.A. and grade 12 or vocational certificate were different at the statistical significance of .05 level while other pairs were not found different. This might be the reason that the sugarcane farmers who held higher degrees had higher self-reliance ability than those who completed low degrees. In addition, the sugarcane farmers who held higher degrees might have more social interactions than those who held low degrees. As a result, the sugarcane farmers with different educational levels had difference of self-reliance ability.

ประกาศคุณูปการ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย
ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการวิจัยโดยนักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาบริบททั่วไป
ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการ
พึ่งตนเอง ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ
ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์
และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริษา ปาโนรัมย์ และคณาจารย์ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ให้ความ
กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ชี้แนะแนวทาง ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบและแก้ไข
ข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งติดตามความคืบหน้าในงานวิจัย ให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านด้วยดีเสมอ
มา เสนอแนะแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ครบถ้วนจน
สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้รวมถึงคณาจารย์ที่ได้กรุณาถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับผู้ศึกษาสำหรับใช้
ประโยชน์ต่องานอาชีพและต่อสังคม จนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ
โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและ
แสดงความคิดเห็น ซึ่งทำให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หวังว่าผลการศึกษาในครั้งนี้คง
กลับไปสร้างประโยชน์ เป็นรูปแบบและกระบวนการการเรียนรู้ รวมถึงแนวทางการปฏิบัติ เพื่อเป็น
ข้อมูลในการพึ่งตนเองของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืนสืบไป เพื่อความเจริญก้าวหน้าของเกษตรกร

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณครอบครัว โดยเฉพาะบิดามารดา ที่เป็นผู้ให้ชีวิต อุปถัมภ์ดูแล
ปลูกฝังความดีงามแก่จิตใจ อบรมสั่งสอน ยอมเหนื่อยยอมลำบาก สนับสนุนให้โอกาสทางการศึกษา
และชื่นชมภูมิใจกับความสำเร็จที่ผ่านมาจนถึงวันนี้ที่ได้พบกับความสำเร็จในอีกขั้นหนึ่งของชีวิต
ขอขอบคุณกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าที่มีส่วนร่วมในการศึกษานี้ ให้ดำเนินการไปด้วยความราบรื่น
และสำเร็จด้วยดี

ท้ายนี้ หากข้อมูลและผลการศึกษาค้นคว้างานวิจัยฉบับนี้จะสามารถเป็นคุณประโยชน์แก่
หน่วยงานหรือบุคคลใดๆ ขอมอบคุณความดีทั้งหมดให้แก่ผู้ที่มีพระคุณและส่วนเกี่ยวข้อง แต่หากมี
ข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับและขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
ประกาศคุณูปการ	ข
บทคัดย่อ	จ
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพประกอบ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
คำถามการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง.....	7
ความหมายของการพึ่งตนเอง.....	7
ระดับของการพึ่งตนเอง.....	9
เงื่อนไขของการพึ่งตนเอง.....	12
หลักการพึ่งตนเอง.....	13
การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน.....	14
แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งกับการพึ่งตนเองชุมชน.....	16

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง.....	16
ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง.....	18
ความสามารถในการพึ่งตนเอง 5 ด้าน.....	20
การพึ่งตนเองด้านจิตใจ.....	20
การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	22
การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี.....	23
การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ.....	24
การพึ่งตนเองด้านสังคม.....	25
สภาพทั่วไปของอำเภอสตึก.....	26
ข้อมูลพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ.....	27
ข้อมูลการปกครอง.....	27
ข้อมูลประชากร.....	29
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ.....	29
ข้อมูลด้านสังคม.....	30
ด้านการคมนาคม.....	30
ด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม.....	30
ข้อมูลเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.....	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
การวิเคราะห์องค์ประกอบ.....	36
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่ดำเนินการวิจัย.....	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
เกณฑ์การแปลความหมาย.....	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	73
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	73
วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผล.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	89
ภาคผนวก ข.....	99
ภาคผนวก ค.....	107

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 จำนวนประชากรในเขตอำเภอสตึก.....	29
2.2 จำนวนเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึก.....	31
2.3 แสดงที่มาขององค์ประกอบการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยจากนักวิชาการ ภายในประเทศ.....	37
3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก.....	43
4.1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....	49
4.2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	50
4.3 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	51
4.4 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามศูนย์บริการสมาชิกชาวไร่อ้อย ที่เป็นสมาชิก.....	52
4.5 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการออมเงินกับกองทุน หมู่บ้าน.....	53
4.6 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการทำประกันชีวิตให้ตนเอง และครอบครัว.....	53
4.7 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามผลผลิตในการทำไร่อ้อย....	54
4.8 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้จากการจำหน่ายอ้อย เฉลี่ยของครัวเรือนกึ่งบาท/ปี	55
4.9 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัญหา.....	56
4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน..	57
4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านจิตใจ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.....	58
4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์	59
4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านเทคโนโลยี ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.....	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.....	61
4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านสังคม ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.....	62
4.16 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน.....	63
4.17 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านจิตใจ โดยรวมและรายข้อ.....	64
4.18 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ.....	65
4.19 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านเทคโนโลยี โดยรวมและรายข้อ.....	66
4.20 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมและรายข้อ.....	67
4.21 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านสังคม โดยรวมและรายข้อ.....	68
4.22 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน.....	69
4.23 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคม ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่.....	70
4.24 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.....	71

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ของการพึ่งตนเองระดับบุคคล.....	10
2.2 ความสัมพันธ์ 5 ด้าน ของการพึ่งตนเองในระดับชุมชน.....	11
2.3 กระบวนการสัมพันธ์เชื่อมโยง และสร้างสรรค์ทางสังคมใน 3 มิติ.....	15
2.12 ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน.....	20
2.13 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	41
3.14 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	47

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของเกษตรกร ไทยสามารถสร้างรายได้จากการส่งออกน้ำตาลนับหมื่นล้านบาท และยังเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากบราซิล อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ผลผลิตอ้อยสามารถนำมาผลิตอ้อยน้ำตาลและผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ และยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ (สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ, 2555 : 1) จากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-9 ที่เน้นทรัพยากรมนุษย์ และฉบับที่ 10 เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ไทยมีความเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันหลายด้าน และแผนพัฒนาฉบับที่ 11 ไทยต้องเปิดพรมแดนอาเซียนจึงทำให้ต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ไทยเป็นผู้ผลิตน้ำตาลและส่งออกเพื่อการจำหน่าย การปลูกอ้อยที่มีคุณภาพดีและผลผลิตสูงจึงมีความจำเป็นสำหรับกระบวนการผลิตอ้อยที่เกษตรกรจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 19 จังหวัด (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, 2556) ซึ่งจังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ปลูกอ้อยเป็นจำนวนมาก เป็นพื้นที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกเป็นที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมของทรัพยากรดินและน้ำ มีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด จำนวน 120,00 ไร่ อ้อยเป็นพืชที่สำคัญต่อเกษตรกรในจังหวัด เป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้เกษตรกรเป็นจำนวนไม่น้อย (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2557 : 15) ถึงแม้การปลูกอ้อยจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและเป็นแหล่งพลังงานทดแทนที่สำคัญ แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา ความเสื่อมโทรมของดินซึ่งมีสาเหตุมาจากการเผาและการใช้สารเคมี ปัญหาน้ำแล้ง น้ำท่วมส่งผลกระทบต่อพืชอาหารที่มีอยู่ในธรรมชาติและแร่ธาตุทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ก็เสื่อมลงตลอดจนกระบวนการเก็บเกี่ยวผลผลิต (สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ, 2555 : 1) อีกทั้งยังมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำให้เกษตรกรจำนวนมากหันไปพึ่งพาเครื่องจักร เปลี่ยนจากเครื่องจักรขนาดเล็กไปสู่ขนาดใหญ่ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ต้องใช้สมองมากขึ้น ทางเลือกมีหลายทาง ส่งผลให้เกษตรกรรายย่อยมีปัญหาด้านการเงินและขาดแคลนเทคโนโลยี นอกจากนี้ประสบกับปัญหาทางการผลิตแล้วยังประสบกับปัญหาทางการตลาด ต้นทุนสูง

ต้นทุนการขนส่ง ต้นทุนแรงงาน ผลผลิตต่ำราคาไม่แน่นอนทำให้ไม่คุ้มทุน (เสาวนุช ศิริวรรณ. 2556 : บทนำ)

จังหวัดบุรีรัมย์ประสบกับปัญหาการพึ่งตนเอง มีปัญหาวิธีคิดเนื่องจากการรอความช่วยเหลือหวังแต่จะพึ่งผู้อื่น จึงส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย ทำให้เกษตรกรหันไปใช้ภูมิปัญญาบรรพชนเพื่อใช้เป็นทางออกที่ดี นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักที่สำคัญมีประโยชน์ ทำให้เกษตรกรในเขตอำเภอสตึกนำมาปรับใช้ ขณะเดียวกันก็ยังประสบกับปัญหาการพึ่งตนเอง และหันไปพึ่งพาคนอื่นอีกมาก เกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึกจึงมีการเข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อย แต่เป็นการก่อตั้งโดยโรงงาน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้เงินทุน ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าอุปกรณ์ในการทำไร่อ้อยและดูแลเรื่องการเก็บเกี่ยว เพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกรภายในพื้นที่อำเภอสตึก (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์. 2557 : 21) จึงมีผลทำให้เกษตรกรขาดการพึ่งพาตนเอง ต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากการกู้ยืมเงินจากโรงงานน้ำตาล หรือธนาคาร เพื่อนำมาใช้ในการทำไร่อ้อย จึงส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย เช่น จิตใจอ่อนแอ ทรัพยากรมีจำนวนจำกัด การลงทุนสูง แรงงาน การเก็บเกี่ยว ผลตอบแทนไม่คุ้มทุน ราคาตกต่ำ ตลาดผันผวน เกิดความขัดแย้งในกลุ่มการบริหารงาน (พิทักษ์ ศิริวงษ์. 2554 : 56)

จากปัญหาดังกล่าว เกษตรกรมักประสบปัญหาในช่วงการปลูกและช่วงการเก็บเกี่ยว จึงทำให้ต้องศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง จึงแยกปัญหาออกมาเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงระดับความสามารถในการพึ่งตนเอง ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านจิตใจ 2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเทคโนโลยี 4) ด้านเศรษฐกิจ และ 5) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่จะนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเอง นำมาซึ่งประโยชน์ต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนเหมาะสมกับสภาพของสังคม โดยผู้วิจัยเน้นหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาและความสามารถในการพึ่งตนเอง เพื่อให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึกมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเพิ่มความสามารถในการพึ่งตนเอง ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านสังคมและวัฒนธรรมและวัฒนธรรม เพื่อหาให้ทราบถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้ยั่งยืน

ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อทราบถึงบริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ทราบถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรชาวไร่อ้อยให้มีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผล ในด้านความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ฉะนั้นการศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเองทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม นำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของเกษตรกรชาวไร่อ้อย นำไปสู่การใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เข้มแข็งและการเกษตรที่ยั่งยืน ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองทั้งในด้านบวกและด้านลบ การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาทุนทางสังคมให้คงอยู่กับเกษตรกรชาวไร่อ้อยและสังคมอย่างยั่งยืนสืบไป ความมุ่งหวังในการวิจัยเพื่อให้เกษตรกรชาวไร่อ้อย สามารถสร้างระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและเครือข่ายทางสังคม สามารถบริหารจัดการตนเองและสังคม ตอบสนองปัญหาและความต้องการของตนเองและสังคม เพื่อความอยู่รอดอย่างมั่นคงและยั่งยืน มีการนำความสามารถในการพึ่งตนเองไปใช้แก้ปัญหา ใช้เป็นฐานในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเอง ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

คำถามการวิจัย

1. ริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อยเป็นอย่างไร
2. ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยเป็นอย่างไร
3. เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีความสามารถในการพึ่งตนเองแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงบริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อย
2. ทำให้ทราบถึงความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ทั้ง 5 ด้าน
3. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร

ชาวไร่อ้อยในแต่ละด้าน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง 5 ด้าน ดังนี้ (ประเวศ วะสี. 2550 : 4-5)

- 1.1 ด้านจิตใจ
- 1.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.3 ด้านเทคโนโลยี
- 1.4 ด้านเศรษฐกิจ
- 1.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ศูนย์บริการ จำนวน 2,830 ราย ได้แก่ ศูนย์บ้านหนองจาน จำนวน 608 คน ศูนย์บ้านละกอ จำนวน 1,162 คน ศูนย์บ้านหนองไผ่ จำนวน 611 คน ศูนย์บ้านสวายตางวน จำนวน 449 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มจากประชากรเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโรยามานะ (Taro Yamane) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 หลังจากนั้นแบ่งสัดส่วน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 350 ราย ตามศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในอำเภอสตึก และผู้วิจัยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

3. ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้กำหนดตัวแปรไว้ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 เพศ

3.1.2 อายุ

3.1.3 ระดับการศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถในการพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถในการพึ่งตนเอง

ด้านจิตใจ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม

2. เกษตรกร หมายถึง บุคคลที่ทำเกษตรไร่อ้อย, ปลูกอ้อย ในเขตอำเภอสตึก

จังหวัดบุรีรัมย์

3. การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถในการพึ่งตนเองทั้ง 5 ด้าน ของเกษตรกรชาวไร่

อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่เป็นภาระผู้อื่น มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ มีอิสระในการตัดสินใจ มีความมั่นคงในชีวิต และมีความพอใจในสิ่งที่เป็นอยู่ สามารถผันเปลี่ยนไปตามเวลาได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องและสมดุล

4. ด้านจิตใจ หมายถึง มีความพึงพอใจในการเป็นอยู่ปัจจุบัน ไม่หวั่นเกรงต่อภาวะวิกฤต

ทางเศรษฐกิจ ยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา มีจิตใจที่เข้มแข็งเอื้อต่อการพึ่งตนเอง เอื้ออาหาร มีจิตสำนึกที่ดี ประณีประนอมนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดรอบคอบ งดใช้สารเคมีในการเกษตร สมาชิกช่วยกันรักษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และใช้ทรัพยากรในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศ ให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

6. ด้านเทคโนโลยี หมายถึง ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยี จากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง เพื่อสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

7. ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะ

8. ด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง ความพอดีด้านสังคมและวัฒนธรรม ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รู้จักฝึกกำลัง และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงและแข็งแรง และการสร้างสิ่งดีงามในด้านความคิดความเชื่อ และการกระทำ ให้เกิดขึ้นในสังคม

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การพึ่งตนเอง” ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเอง เพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการพึ่งตนเอง ทราบถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง ก่อให้เกิดความคุ้มค่าและสัมฤทธิ์ผลอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นแบบอย่างในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยศึกษาเกี่ยวบริบททั่วไป ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งกับการพึ่งตนเองของชุมชน
3. ความสามารถในการพึ่งตนเอง 5 ด้าน
4. สภาพทั่วไปของอำเภอสตึก
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. การวิเคราะห์องค์ประกอบ
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเองเป็นหลักการที่มีการกล่าวถึงและนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน สืบเนื่องจากความกดดันทางเศรษฐกิจและการเมืองทำให้แนวความคิดเรื่องการพึ่งตนเองได้รับความสนใจอย่างจริงจัง มีการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อหาวิธีการในการดำเนินการเพื่อนำไปใช้กับสังคมหรือกลุ่มชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ ในส่วนของแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเองประกอบด้วย ความหมายของการพึ่งตนเอง ทฤษฎีการพึ่งตนเอง ความสามารถในการพึ่งตนเองในมิติต่างๆ ดังนี้

1. ความหมายของการพึ่งตนเอง

ได้มีผู้ให้ความหมายของการพึ่งตนเอง ไว้หลายประเด็นดังนี้

วิบูลย์ เข็มเฉลิม (อ้างถึงใน ฉันทนา บรรพศิริโชติ และคณะ, 2546) ได้ให้ความหมายของ

การพึ่งตนเองไว้ดังนี้ การพึ่งตนเองเป็นสภาวะ หมายถึง ความสามารถของคนที่ช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุดโดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไป มีความสมดุล ความพอดีในชีวิต เป็นสภาวะทางกายที่สอดคล้องกับสภาวะทางจิตที่เป็นอิสระ มีความพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ มีสิ่งจำเป็นอันเป็นปัจจัยสี่พอเพียง เป็นความพร้อมของชีวิตทั้งทางร่างกายและจิตใจการพึ่งตนเอง เป็นการจัดชีวิตให้สัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สัมพันธ์กับคนสังคม ธรรมชาติ รอบตัวเรา

กรมพัฒนาชุมชน (2547 : 17) การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถที่เป็นตัวของตัวเอง ในความคิด มีเจตคติเฉพาะตัวในการมองปัญหา และการตัดสินใจด้วยตนเอง การตัดสินใจเพื่อดำเนินการโดยองค์กรชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนในด้านการแก้ไขปัญหา และในด้านการพัฒนาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช่เป็นการพึ่งพา ซึ่งฝ่ายหนึ่งรู้�้อยไปกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยไม่มุ่งการแข่งขัน หรือการครอบงำ การมีสวัสดิการและความมั่นคงให้กับชีวิตของตนเองในปัจจุบันจนถึงอนาคต สวัสดิการตัวนี้พร้อมที่จะตอบสนองต่อเราทันที โดยที่เราไม่ต้องไปเรียกร้องให้ใครมาจัดสวัสดิการให้ หรือให้ใครมาช่วยเหลือ เราสามารถที่จะช่วยตัวเอง หรือพึ่งพาตัวเองได้ในโอกาสนั้น ๆ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2548: 75) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระมั่นคง สมบูรณ์ การพึ่งตนเองได้มีได้ทั้งระดับปัจเจกชน (individual) และชุมชน คำว่า “ปัจเจกชนพึ่งตนเอง” หมายถึง การที่บุคคลสามารถอยู่ได้อย่างอิสระ เช่น สามารถแยกตัวออกมาอยู่ต่างหากจากพ่อแม่ มีความมั่นคงในชีวิต สามารถเลี้ยงตนเองได้ ตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ได้ หรือสามารถขอคำแนะนำของผู้อื่นมาประกอบการตัดสินใจของตน “ชุมชน” (community) หมายถึง กลุ่มคนที่มีการกระทำระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอตามกฎระเบียบของสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายของแต่ละคน หรือเป้าหมายร่วมกัน ณ พื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นเวลานานพอสมควร

วิวัฒน์ชัย อัครดากร (2549: 27) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า หมายถึง สถานการณ์ที่ชุมชนหรือสังคมมีระบบการผลิตแบบพึ่งตนเอง ระบบการเมืองและการบริหารประเทศแบบประชาธิปไตยสมบูรณ์ และระบบความคิด ความเชื่อ จิตสำนึกแบบพึ่งตนเอง รวมทั้งมีการปฏิบัติหน้าที่เป็นจริง ในอันที่จะพัฒนาสังคมของตนเพื่อยืนอยู่บนขาของตนเอง โดยมุ่งรับใช้ประโยชน์และความจำเป็นทางสังคมของคนส่วนใหญ่

ประเวศ วะสี (2550 : 4) การพึ่งตนเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อม เราไม่ได้ปฏิเสธเทคโนโลยีสมัยใหม่ ถ้าหากสิ่งนี้สนับสนุนให้เรามีเวลามากพอที่จะไปเสริมสร้างสิ่งที่เราทำด้วยความยากลำบากให้มันง่ายขึ้นฉะนั้นเราจะใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสิ่งที่เอื้อต่อการพึ่งตนเอง แล้วก็

เป็นเรื่องที่ถูกต้อง แต่ถ้าเราใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกจนทำให้เราพึ่งตนเองไม่ได้ ก็ไม่น่าจะถูกต้อง

เสรี พงศ์พิศ (2550 : 15) การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถของคนที่ช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไป มีความสมดุล ความพอดีในชีวิต เป็นสภาวะทางกายที่สอดคล้องกับสภาวะทางจิตที่เป็นอิสระ มีความพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ มีสิ่งจำเป็นปัจจัยสี่พอเพียง เป็นความพร้อมของชีวิตทั้งทางร่างกายและจิตใจ

สุพรรณิ ไชยอำพร (2551: 32-33) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองของชุมชนว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่ราษฎรส่วนใหญ่ในชุมชนได้ตระหนักถึงความสามารถของตนเองในการพัฒนา สามารถระดมทรัพยากรต่าง ๆ ของท้องถิ่น ไม่ว่าจะป็นทรัพยากรมนุษย์ หรือทรัพยากรอื่นใดก็ตามมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีพอย่างเต็มที่ ทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม มีความเป็นไปทางเศรษฐกิจอย่างน้อยก็มิฐานะที่พอจะเลี้ยงดูครอบครัวได้ดีพอสมควร มีศักดิ์ศรีในสังคมเท่าเทียมกับคนอื่น การพึ่งตนเองได้ของชาวบ้านมิได้หมายความว่าไม่ต้องพึ่งพิงกับองค์กรหรือชุมชนภายนอกเสียเลยซึ่งเป็นไปไม่ได้ในระบบเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน

อรทัย อาจน้า (2551: 36) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า หมายถึง กลุ่มหรือสังคมที่มีการจัดระบบเพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ด้วยความร่วมมือกับบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

นิติธร ปิลวาสน์ (2557 : 14) การพึ่งพาตนเอง (Independent) หมายถึง ความสามารถของเด็กที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไป มีความสมดุลและความพอดีในชีวิต เป็นสภาวะทางกายที่สอดคล้องกับสภาวะทางจิตใจที่เป็นอิสระ การพึ่งพาตนเองสามารถบ่งชี้ได้จากพฤติกรรมการแสดงออก ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาและปฏิบัติกิจกรรมตามวิถีชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

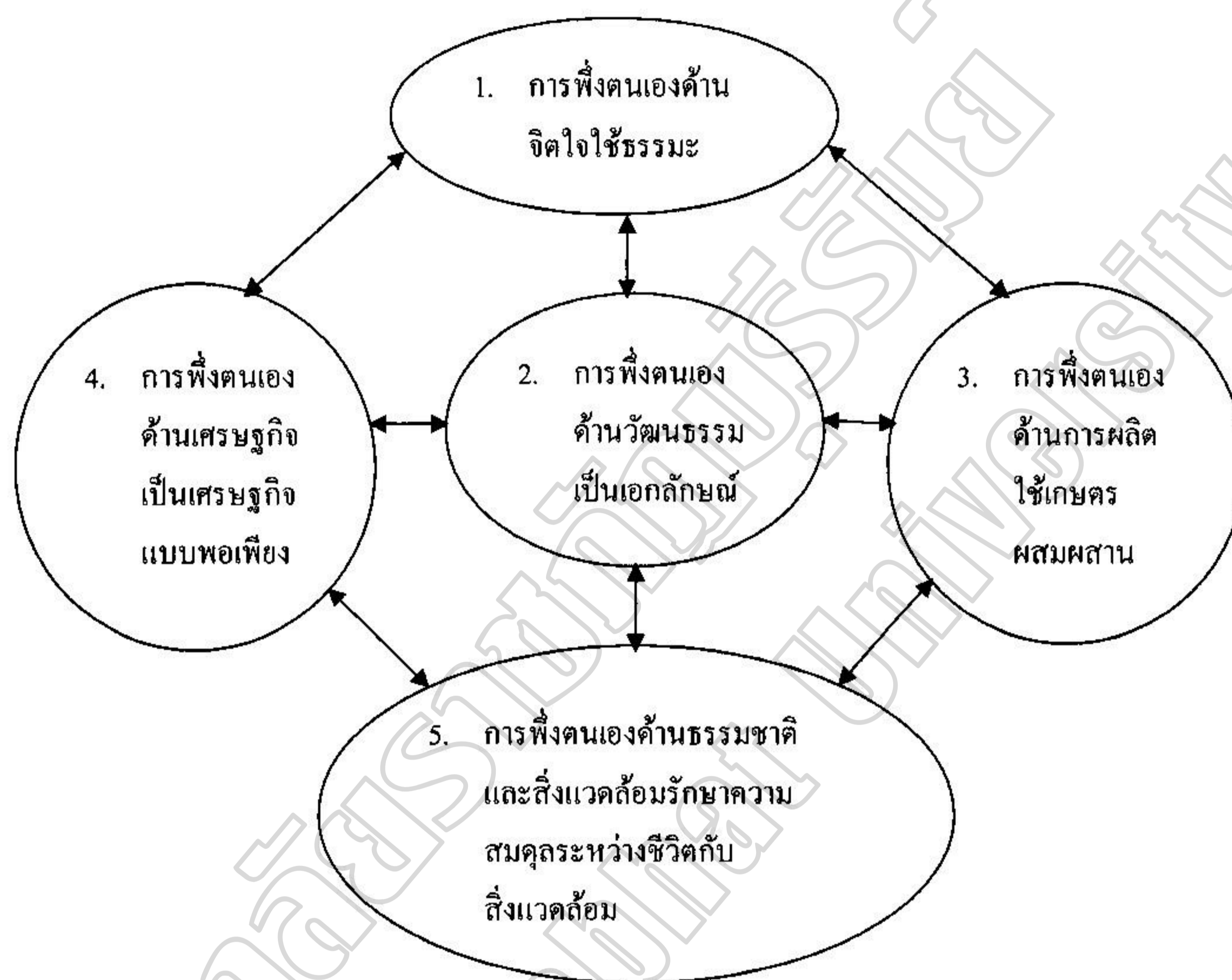
กล่าวโดยสรุป การพึ่งตนเอง หมายถึง บุคคลมีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่เป็นภาระผู้อื่น มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ มีอิสระในการตัดสินใจ มีความมั่นคงในชีวิต และมีความพอใจในสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ สามารถผันเปลี่ยนไปตามเวลาได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องและสมดุล

2. ระดับของการพึ่งตนเอง

สุเมธ แสงนันทนวล (2544 : 80) การพึ่งตนเองแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

2.1 การพึ่งตนเองระดับบุคคล (Individual Level) เป็นการพึ่งตนเองซึ่งมีเป้าหมายให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและในสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้ต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมจนเกินไป มีการส่งเสริมให้มีการผลิต

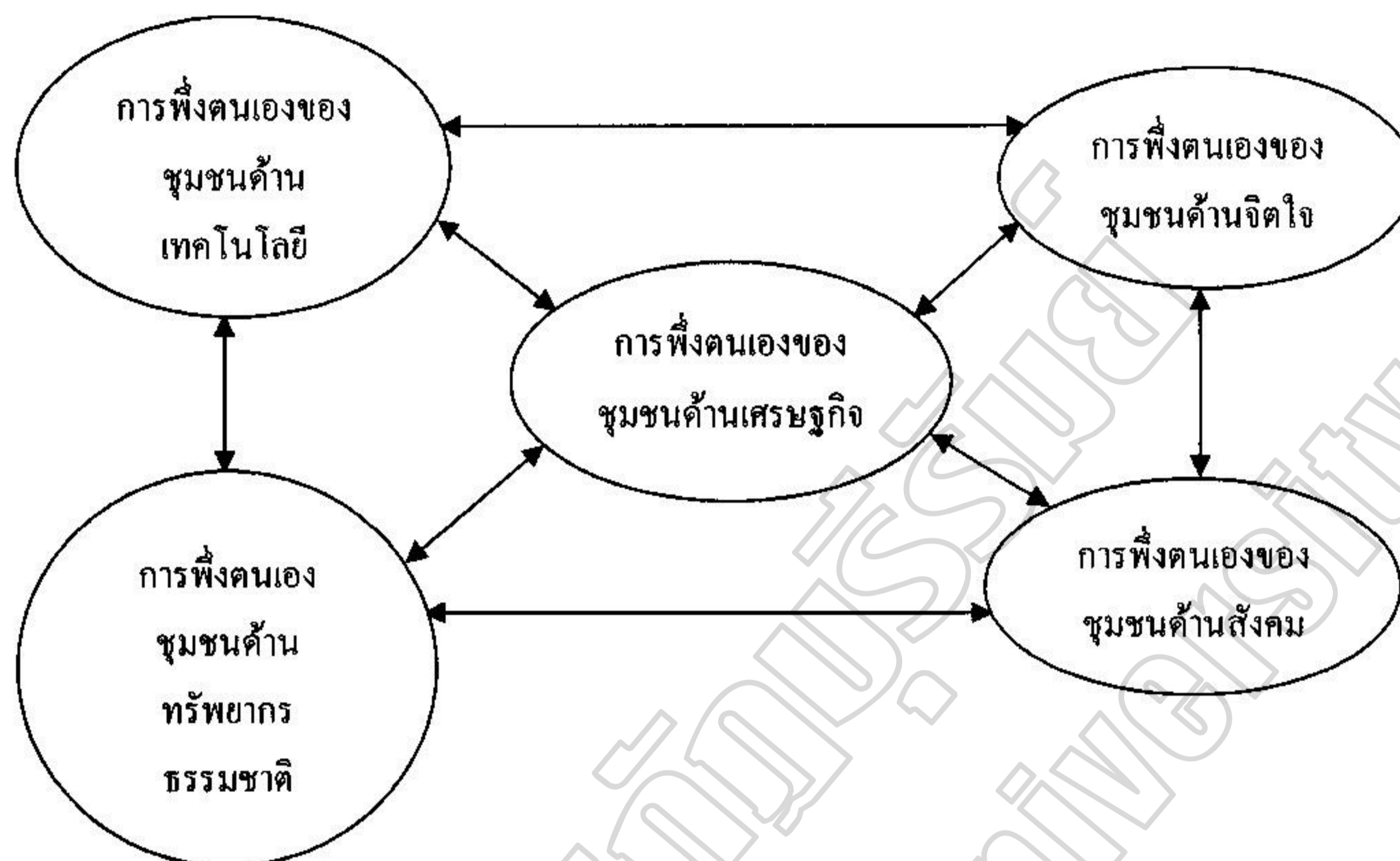
และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ซึ่งการพึ่งตนเองในระดับบุคคลนี้ ระบุว่ามีความหลายด้าน การพึ่งตนเองดังกล่าวแสดงเป็นภาพความสัมพันธ์ได้ตามภาพประกอบ 2.1 ดังนี้



ภาพประกอบ 2.1 ความสัมพันธ์ของการพึ่งตนเองระดับบุคคล

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2547 : 19)

2.2 การพึ่งตนเองระดับชุมชน (Community Level) เป็นการพึ่งตนเอง ซึ่งมีเป้าหมายในชุมชนมีความสามารถในการพัฒนาได้ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการพัฒนาได้ ขั้นตอนของการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ขั้นตอนการหาสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนของการกำหนดแนวทางการพัฒนา ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติกิจกรรมและขั้นตอนของการติดตามประเมินผล โดยกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่ง นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 113-114) ได้เสนอตัวแบบ 5 ประการดังนี้เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งอยู่ในรูปของตัวแบบ TERMS (Technolog, Economic, Research, Mental and Sociocultural) การพึ่งตนเองของชุมชนทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ได้ดังภาพประกอบ 2.2



ภาพประกอบ 2.2 ความสัมพันธ์ 5 ด้าน ของการพึ่งตนเองในระดับชุมชน
ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2549 : 29)

กล่าวได้ว่า การพึ่งตนเองในระดับบุคคล และในระดับชุมชนนั้นไม่ได้หมายถึง คนเพียงคนเดียว หรือบุคคลเพียงกลุ่มเดียวจะสามารถพึ่งตนเองได้อย่างสมบูรณ์ แต่จำเป็นต้องมีการพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่นๆ และกลุ่มอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมพลังและความสามารถในการพึ่งตนเองในแต่ละระดับให้เพิ่มสูงขึ้น

2.3 การพึ่งตนเองระดับประเทศ (National level) เป็นการพึ่งตนเองซึ่งมีเป้าหมายให้รัฐและคณะผู้บริหารประเทศตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศด้วยการใช้ทรัพยากรในประเทศ สร้างความสมดุลระหว่างเมืองกับชนบทให้เกิดขึ้น รวมถึงการสร้างสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายของประเทศด้วยเช่นกัน

2.4 การพึ่งตนเองระดับต่างประเทศ (International) เป็นการพึ่งตนเองซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้แต่ละประเทศประสานความร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดความสันติสุขแก่ประชาชนของแต่ละประเทศโดยส่วนรวม

กล่าวได้ว่า การพึ่งตนเองมีหลายระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับต่างประเทศ ซึ่งการพึ่งตนเองในระดับบุคคลนั้นนับว่ามีความสำคัญเป็นอันดับแรก และเกิดขึ้นได้โดยการพึ่งเงินทุนของตนเองด้วยการเก็บออม ทำการผลิตเพื่อใช้อุปโภคและบริโภค ในครอบครัวก่อนเป็นอันดับแรก นอกจากนี้แล้วการพึ่งตนเองยังมีเงื่อนไขที่สำคัญๆ หลายประการ

3. เงื่อนไขของการพึ่งตนเอง

พุทธินันท์ สุขพรวรกุล (2549 : 7-8) เงื่อนไขของการพึ่งตนเองของประชาชนไว้ 4 ประการ ดังนี้

3.1 ประชาชนต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชนไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ หรือต่างคนต่างทำกิจกรรม

3.2 ประชาชนต้องมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (Mutual aid) ประเด็นหลักอยู่ที่ความสมัครใจของประชาชนที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน

3.3 จิตสำนึกในการพึ่งตนเองของประชาชนต้องเป็นกระบวนการ (Process) เกิดขึ้นใหม่ได้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องกันไป

3.4 ในชุมชนต้องมีองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบที่ชัดเจน ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระต่อกัน แต่ในขณะเดียวกันก็มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในด้านความรู้ประสบการณ์ และวัสดุอุปกรณ์ในรูปของเครือข่าย (Network) โดยมีความเชื่อมโยงกันทั้งในระดับภายในชุมชนด้วยกัน และระดับภายในชุมชนกับระดับภายนอกชุมชน

3.4.1 ต้องมีการประสานแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ซึ่งวัฒนธรรมในที่นี้ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ วิธีปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์คิดค้นซึ่งเป็นผลงานของมนุษย์ โดยมีการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้

3.4.2 การปฏิบัติกิจกรรมของประชาชนในชุมชน ต้องมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและเป็นไปในลักษณะของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล เพื่อให้อยู่ร่วมกันในชุมชนได้อย่างมีความสุข

นอกจากเงื่อนไขของการพึ่งตนเองดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังได้ระบุเงื่อนไขของการพึ่งตนเอง (กรมพัฒนาชุมชน, 2549 : 30) ดังนี้

1. การพึ่งตนเองจำเป็นต้องใช้หลักทางพุทธศาสนาเป็นแนวทาง
 2. การพึ่งตนเองต้อง ลด ละ เลิกการเสพอบายมุขเป็นอันดับแรก ลดการผลิตเพื่อการส่งออก ลดการสั่งซื้อปุ๋ย ลดการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ แต่เน้นให้ทำการผลิตแบบพออยู่พอกิน ใช้บริ โภคและอุปโภคในครัวเรือนก่อนเป็นอันดับแรก
 3. การพึ่งตนเองต้องเป็นไปอย่างเป็นระบบครบวงจร เปลี่ยนการผลิตแบบปลูกพืชอย่างเดียว ไปเป็นการผลิตแบบไร่นาสวนผสม ซึ่งพืชแต่ละชนิดมีการเกื้อกูลกันได้อย่างเหมาะสม
- ประเวศ วะสี (2550 : 23-24) และเสรี พงศ์พิศ (2550 : 44-45) ได้เสนอเงื่อนไขการพัฒนาโดยมุ่งการพึ่งตนเอง 6 ประการ คือ

1. การพึ่งตนเองต้องเป็นขบวนการ (Collective) สมาชิกในชุมชนหรือในสังคม

ต้องอยู่อาศัยรวมกัน ไม่ใช่แยกกันอยู่ หรือต่างคนต่างอยู่

2. สมาชิกในชุมชนหรือในสังคม ต้องมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (mutual aid) ซึ่งเป็นการตระหนักรู้ ขึ้นอยู่กับจิตใจเป็นสำคัญ
3. จิตสำนึกการพึ่งตนเอง สร้างใหม่ได้และมีความต่อเนื่อง
4. การพึ่งตนเองจำเป็นต้องเป็นลักษณะเครือข่าย เพื่อให้การพึ่งพาอาศัยกันและกัน ขยายออกไปเป็นวงกว้างทั้งในแนวดิ่งและในแนวนอน
5. การพึ่งตนเองต้องเป็นลักษณะการประสานวัฒนธรรมของชุมชนหรือสังคมของตนเองเข้ากับชุมชนหรือสังคมของกลุ่มอื่นๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้น
6. การพึ่งตนเองนั้น ชุมชนหรือสังคมต้องมีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และเป็นการพึ่งตนเองที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กล่าวได้ว่า ประเด็นหลักของการพึ่งตนเองตั้งอยู่บนเงื่อนไขสำคัญที่ว่า การพึ่งตนเองจำเป็นต้องเป็นลักษณะของการมีอำนาจในการตัดสินใจได้อย่างอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง ในด้านความคิดและการกระทำ ซึ่งนอกจากต้องพึ่งพาตนเองแล้วยังมีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างรู้ทันโลกอีกด้วย การพึ่งตนเองจำเป็นต้องเป็นลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ใช่ลักษณะของการแข่งขัน และการครอบงำแต่อย่างใด

4. หลักการพึ่งตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2551 : 18-21) การพึ่งตนเอง เป็นการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งใช้หลักการพึ่งตนเอง รวม 5 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม ซื่อสัตย์ สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับการพัฒนาจิตที่ว่า

“บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จทั้งต้องมีกุศโลบาย หรือวิชาการอันแยบยลในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืน แก่ตนเองและแผ่นดิน”

4.1 ด้านสังคมและวัฒนธรรม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกันไม่แตกตื่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงาน

ในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน”

4.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่าโดยให้ยึดหลักการของความยั่งยืน และเกิดผลประโยชน์สูงสุด ดังกระแสพระราชดำริส ความว่า

“ถ้ารักษาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม นึกว่าจะอยู่ได้อีกหลายร้อยปี ถึงเวลานั้นลูกหลานของเรา ก็อาจหาวิธีแก้ปัญหาต่อไป เป็นเรื่องของเขา ไม่ใช่เรื่องของเรา แต่เราก็ทำได้ ด้รักษาสิ่งแวดล้อมไว้ให้พอสมควร”

4.3 ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เทคโนโลยีเข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกเฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคมไทย และการพัฒนาเทคโนโลยี จากภูมิปัญญาของเราเอง ดังกระแสพระราชดำริส ความว่า

“การเสริมสร้างสิ่งที่ชาวบ้านชนบทขาดแคลนและต้องการ คือ ความรู้ในด้านเกษตรกรรม โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นสิ่งที่เหมาะสม”

4.4 ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่จะเพิ่มรายได้และไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้ จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น ดังกระแสพระราชดำริส ความว่า

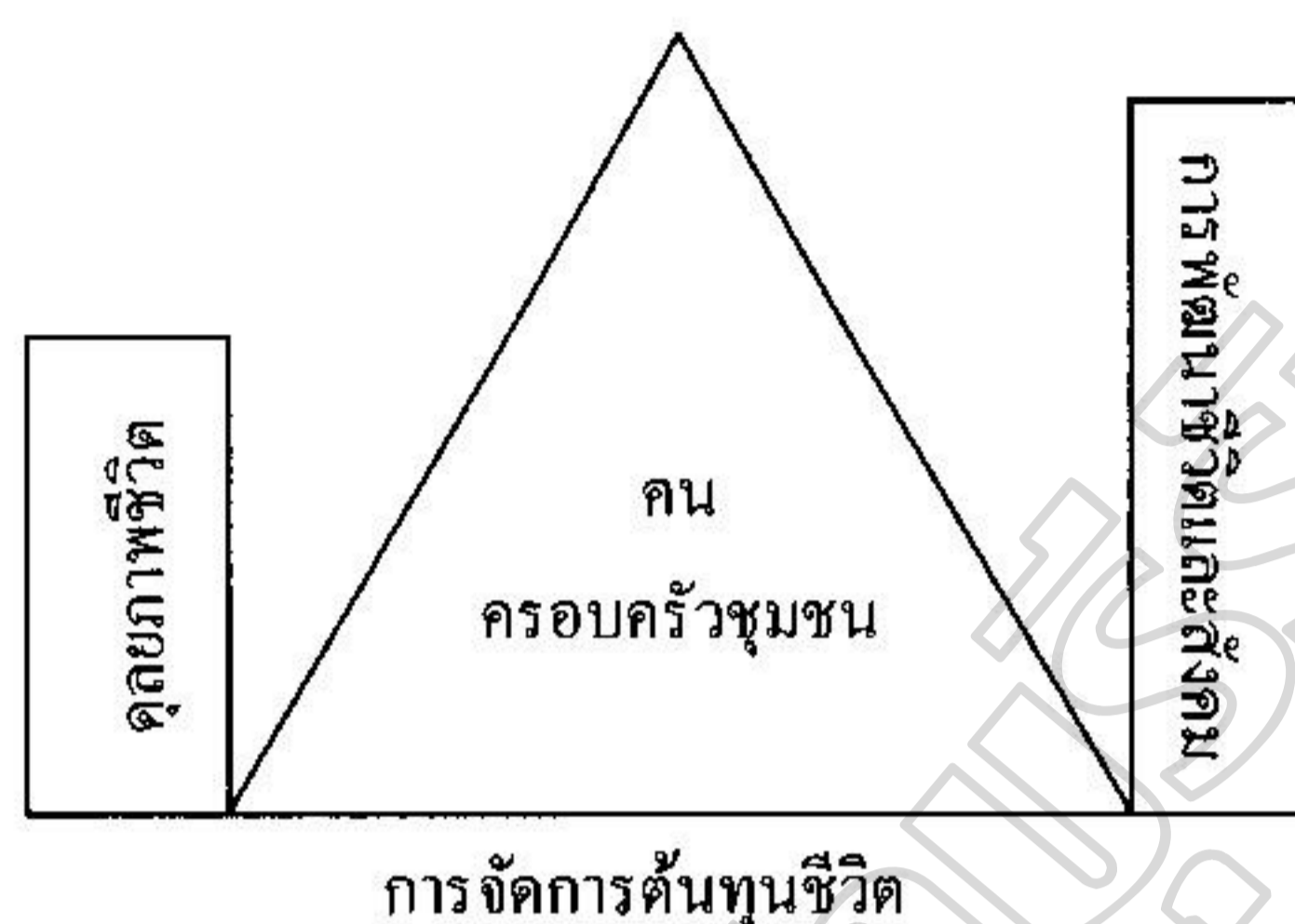
“การที่ต้องการให้ทุกคน พยายามที่จะ หาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมี พอกิน เป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือ ให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง”

กล่าวได้ว่า หลักการพึ่งตนเองมีความสำคัญยิ่งต่อการเป็นฐานให้บุคคลพัฒนาขึ้นไปสู่การดำรงชีวิตตามแนวคิด หลักการและประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความยั่งยืนต่อไป

5. การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

เสน่ห์ จามริก (2550 : 60-61) ได้ให้แนวทางการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่เพื่อเป็นการฟื้นฟูและพัฒนาจิตสำนึกควบคู่ไปกับทักษะวิชาชีพ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเองและการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อความมั่นคง ยั่งยืน และความผาสุก ทั้งของตนเองและชุมชน

วัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่มุ่งเน้นให้คน สถาบันสังคม และชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนกลาง ทั้งหมดประกอบเป็นกระบวนการสัมพันธ์เชื่อมโยง และสร้างทางสังคมใน 3 มิติใหญ่ๆ ตาม ภาพประกอบ 2.3



ภาพประกอบ 2.3 กระบวนการสัมพันธ์เชื่อมโยง และสร้างสรรค์ทางสังคมใน 3 มิติ
ที่มา : เสน่ห์ จามริก (2550 : 61)

จากภาพ พบว่า กระบวนการสัมพันธ์เชื่อมโยงและสร้างสรรค์ทางสังคมใน 3 มิติ ประกอบด้วยมิติการจัดการต้นทุนชีวิต ได้แก่ เรื่องการฟื้นฟู ปรับปรุง บำรุงดิน การจัดการแหล่งน้ำ ไร่นา ความหลากหลายทางชีวภาพ และการทำเกษตรประณีต เป็นต้น ส่วนมิติคุณภาพชีวิต ได้แก่ เรื่องของการบริโภค โภชนาการ สุขภาพ อนามัย ครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อม มิติการพัฒนาชีวิตและสังคม ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ การประดิษฐ์ คิดค้นใหม่ๆ การเพิ่มมูลค่าสินค้า การแปรรูปอาหาร เป็นต้น

ทั้ง 3 มิติ ประกอบกันเป็นหลักการเรียนรู้เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง เสริมสร้างฐานความเป็นชุมชน เพื่อพัฒนาชีวิตและสิ่งแวดล้อม การคัดสรรความรู้ วิทยาการใหม่ๆ ที่ส่งเสริมคุณค่าชีวิต และสังคมของตนเองในกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

6. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2550 : 38-41) ได้ระบุแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน มีดังนี้

6.1 การศึกษาพื้นที่เดิมของสังคม เพื่อให้ทราบสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ความคิด เพื่อเป็นการค้นหาสิ่งที่ดี สิ่งที่มีอยู่แล้วและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความเหมาะสมต่อไป

6.2 ศึกษาข้อมูลที่เป็นจริงของพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพภูมิประเทศของท้องถิ่นที่จะพัฒนาเป็นอย่างไรเสียก่อน ข้อมูลของพื้นที่เป็นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทาง แนวทาง

ในการพัฒนาของอนาคตไทยให้ความสำคัญต่อความคิด เหตุผลของประชาชนเป็นหลักและยึดประชาชนเป็นตัวตั้งของการพัฒนา

6.3 นำหลักวิชาไปใช้อย่างเป็นองค์รวม ทั้งในด้านการเกษตร วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ โดยให้ความสำคัญต่อประชาชนในพื้นที่ในการนำหลักวิชาไปประยุกต์ใช้

6.4 ดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป เป็นขั้นเป็นตอน มีการวางแผนให้รอบคอบ ไม่รีบร้อนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยคำนึงถึงความพร้อมของประชาชน แต่ต้องคำนึงถึงเรื่องปากท้องของประชาชนก่อนเป็นอันดับแรก กล่าวคือมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอมีสุขอนามัยที่ดี แล้วจึงค่อยพัฒนาไปในด้านอื่นๆ

6.5 ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมตามความจำเป็นให้พอเหมาะพอดีกับความต้องการ โดยเน้นความประหยัด พร้อมกับประสิทธิภาพของการใช้เป็นสำคัญ

6.6 การรวมกลุ่มประชาชนเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน และแก้ไขปัญหาของชุมชน การรวมกลุ่มช่วยเพิ่มหลักในการทำงานระหว่างสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6.7 การจัดระบบทำงานให้มีลักษณะเป็นบูรณาการ เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ ทำงานอย่างประสานสัมพันธ์กันภายใต้แผนงาน และรูปแบบ การบริหารจัดการแบบเดียวกัน

สำหรับการดำรงชีวิตของประชาชนที่สามารถพึ่งตนเองได้เนื่องจากทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้วในทุกชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล นำมาปรับใช้ในแบบสอบถาม และความเหมาะสมของสภาพอำเภอ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เป็นแนวทางเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และสร้างแนวทางปฏิบัติต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งกับการพึ่งตนเองของชุมชน

1. ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2553 : 90-95) อธิบายความเข้มแข็งกับการพึ่งตนเองของชุมชนมาจากฐานความคิดที่ว่า คำตอบอยู่ที่หมู่บ้านหรือชุมชน โดยเน้นให้แต่ละชุมชนเป็นผู้กำหนดความหมาย นิยามเรื่องชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนกับหลายมิติขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ทรัพยากร ระบบความสัมพันธ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนและระหว่างชุมชนกับภายนอก ดังนั้นการสร้างดัชนีความเข้มแข็งของชุมชนในภาพรวม จึงมีข้อเสนอ ดังนี้

1.1 ชุมชนที่เข้มแข็ง คือ ชุมชนที่มีความสามารถในการพึ่งตนเอง ประชาชนในชุมชน มีความมั่นคง ปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีความรัก ห่วงเห่นชุมชน และชุมชนมีวิสัยทัศน์ที่ดี

1.2 ชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ มีกระบวนการที่เหมาะสมและเป็นไปได้ ที่จะนำชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ผลิตเองได้โดยใช้วัตถุดิบในชุมชน ผลผลิต ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของประชาชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน

1.3 ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรม เป็นชุมชนที่มีความเป็นอิสระ ในด้าน วัฒนธรรม มีการสืบสาน สืบค้น จัดระบบ จัดหมวดหมู่วัฒนธรรมของชุมชนอย่างเป็นหมวดหมู่เป็น ระบบ มีการสืบทอดวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนใหม่ในทุกรูปแบบ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม ที่มีความโดดเด่น

1.4 ชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางการเมือง เป็นชุมชนที่ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วม ในทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย และเลือกคนเป็น ผู้แทนอย่างมีเหตุผลเพื่อให้ได้คนดี มีคุณธรรม มีผลงานเข้าไปทำงาน รณรงค์และต่อต้าน การซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชน

นอกจากนี้ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน อาจพิจารณาได้จากพลังสร้างสรรค์ภายใน ชุมชน 6 ประการ คือ พลังของคน พลังกลุ่มคน พลังทุนในชุมชน พลังธุรกิจชุมชน พลังความเอื้อ ออาทรของประชาชนในชุมชน และพลังการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน ซึ่งการทดสอบพลังต่างๆ ทั้ง 7 ประการ ได้แก่ จำนวนผู้นำตามธรรมชาติ จำนวนสมาชิกกลุ่ม อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินออม ของประชาชน จำนวนองค์กรธุรกิจชุมชนที่ประชาชนเป็นเจ้าของ อัตราการเพิ่มของเงิน สวัสดิการเพื่อคนในชุมชน อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินรายได้ และจำนวนประชาชนซึ่งเป็นสมาชิก องค์กรภายนอกชุมชน เป็นต้น

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2553 : 92) นอกจากนี้รูปแบบและกระบวนการในการพึ่งตนเอง ของครอบครัวและชุมชน มีลักษณะ ดังนี้

ครอบครัวที่สามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบด้วย

1. การทำความเข้าใจ ศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ของตนเอง
2. มีวิธีการ กิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัวอย่างถาวร มั่นคง
3. มีวิธีการ กิจกรรมลดรายจ่ายของครอบครัวอย่างได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม
4. สมาชิกในครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมการออม และมีกิจกรรม

สร้างรายได้เพิ่ม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบด้วย

1. มีการวิเคราะห์ปัญหา และมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในการพัฒนา
3. มีการแสวงหาแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนา
4. มีการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างคน
5. มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนากลุ่มอาชีพที่ชัดเจน

มั่นคง และมีความต่อเนื่อง

6. มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนในด้านต่างๆ
7. มีการจัดระบบการบริหารจัดการหมู่บ้านที่เหมาะสม
8. มีการสร้างจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง
9. มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

กับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายความรู้ เครือข่ายความร่วมมือ และเครือข่ายงบประมาณ

กล่าวได้ว่าชุมชนที่พึ่งตนเองได้ ผู้นำชุมชนและประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนต้องเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่นในการคิดตัดสินใจและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือนำพอใจขึ้น ซึ่งการพึ่งพาตนเองได้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนมีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ

2. ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

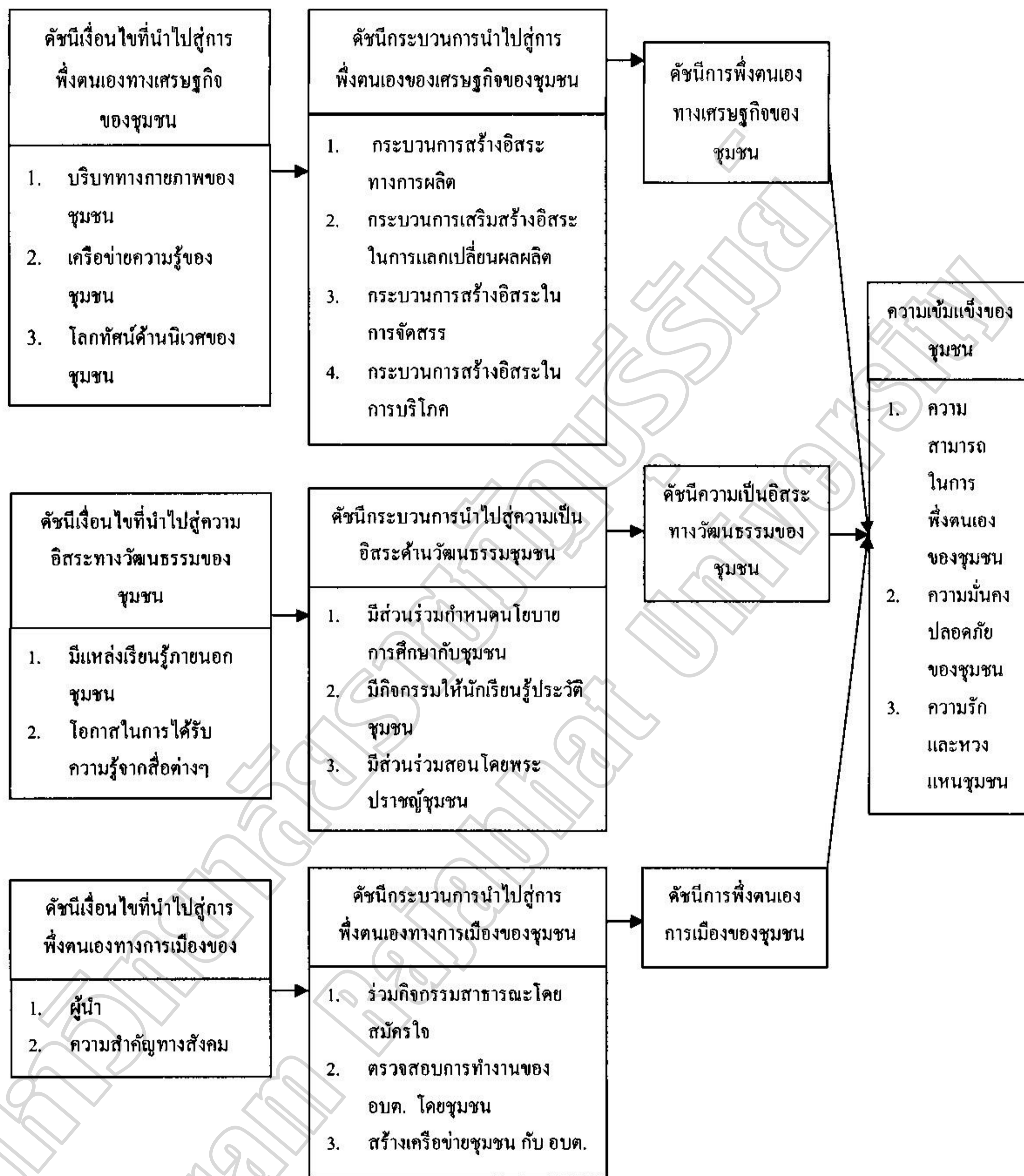
สิทธิธรรม เลขวิวัฒน์ (2549 : 100) ได้ระบุลักษณะของชุมชนเข้มแข็งไว้ดังนี้

- 2.1 คนในสังคมมีศีล มีคุณธรรม มีอารยธรรม
- 2.2 เป็นสังคมที่พึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระของผู้อื่น
- 2.3 คนในสังคมมีงานสัมมาชีพ มีกิจกรรมที่เป็นสาระมั่นคง
- 2.4 คนในสังคมขยัน สร้างสรรค์ ขวนขวายกระตือรือร้น
- 2.5 คนในสังคมอยู่กันอย่างผาสุก สุขภาพแข็งแรง จิตใจร่าเริงเบิกบาน
- 2.6 คนในสังคมไม่ฟุ้งเฟ้อ แต่รุ่งเรือง
- 2.7 คนในสังคมมีความประณีต ประหยัด แต่เอื้อเฟื้อ สะพัดแจกจ่าย
- 2.8 ในสังคมไม่มีอาชญากรรม ไม่มีอบายมุข ไม่มีทุจริต
- 2.9 คนในสังคมมีความพร้อมเพรียง สามัคคี อบอุ่น และเป็นเอกภาพ
- 2.10 คนในสังคมมีความสามัคคีกลมเกลียว
- 2.11 ลักษณะของสังคมมีความแข็งแรง มั่นคง ยืนหยัดและยั่งยืน
- 2.12 สังคมมีความอุดมสมบูรณ์
- 2.13 เป็นสังคมที่สร้างทุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์

2.14 คนในสังคมน้ำใจ ไม่เอาเปรียบ เสียสละ

ทั้งลักษณะของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและลักษณะของชุมชนเข้มแข็งตรงกับ

แนวคิดหลักการ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นของการมีคุณธรรม จริยธรรม คิดเอง
ได้ ตัดสินใจเป็นบนพื้นฐานของความถูกต้อง และความเหมาะสม รู้จักการช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อ
ผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยกันคิดปฏิบัติและตัดสินใจในการทำกิจกรรม
ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีความสมดุล รู้จักพอ รู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึง
ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนให้สืบทอดแก่คนรุ่นใหม่ต่อไปสำหรับ
ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน พิจารณาได้จากภาพประกอบ 2.4



ภาพประกอบ 2.4 ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน

ที่มา : นภาพรณี ทะวานนท์ (2550 : 33)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนกับการพึ่งตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและความเหมาะสมของสภาพทั่วไป เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ต่อไป

กล่าวโดยสรุป การพึ่งตนเองตามวิถีชุมชนเข้มแข็งนั้น คนในชุมชนมีจำนวนมากพอ โดยอาศัยความสมดุลและยั่งยืนในสิ่งแวดล้อมในการดำเนินวิถีชีวิตร่วมกัน มีกิจวัตรร่วมกันด้วยความสมัครใจภายใต้รูปแบบหรือข้อบังคับที่แน่นอน มีผู้นำ มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และมีการจัดการเพื่อให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ความสามารถในการพึ่งตนเอง 5 ด้าน

มีผู้ให้ความหมาย ของการพึ่งตนเองในแต่ละด้าน ไว้หลากหลายประเด็นดังนี้

1. การพึ่งตนเองด้านจิตใจ

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 113-114) การพึ่งตนเองได้ด้านจิตใจ (Moral = M) หมายถึง สมาชิกของชุมชนเป็นผู้มีจิตใจมั่นคง ดำรงชีวิตอย่างรู้เท่าทันโลก มีความรู้และเกิดความตระหนักรู้เสมอว่า ความสุขในชีวิตที่แท้จริงคือ ปัญญา อนามัย ไมตรี สามัคคีธรรม และการทำงานที่เป็นสัมมาชีพ มีการประพฤติ ปฏิบัติด้วยความมานะพยายาม มีความขยันหมั่นเพียร มีเสรีภาพ เคารพเสรีภาพของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำบุญและให้ทาน มีความสันโดษใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ดำรงชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหลักธรรมก่อให้เกิดชีวิตที่ร่มเย็นและมีความสุข มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ (สัมมาทิฐิ) รู้จักการพึ่งตนเอง (อตฺตาคหิ อตฺตโน นาโถ) ทำชีวิตและชุมชนให้มีความอิสระไม่ต้องขึ้นอยู่กับความผันแปรภายนอก มีศีลเป็นวินัยในชีวิต มีอิทธิบาท 4 มีความเพียร ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) มีความพึงพอใจในสิ่งที่มีอยู่

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542 : 76-78) พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ หมายถึง สภาพจิตใจที่กล้าแข็งในการที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในการปกครองตนเองในการป้องกันกิเลสตัณหา ไม่โลภ โกรธ หลง หรืออยากได้ อยากดี จนเกินความสามารถของตน โดยต้องเป็นคนเข้มแข็ง ปลงใจและปักใจ มั่นใจว่าจะช่วยตนเองได้ พึ่งตนเองและยังเป็นคนรู้จักพอ

ประเวศ ะสี (2550 : 4-5) การพึ่งตนเองด้านจิตใจ หมายถึง การมีจิตใจที่เป็นธรรม มีธรรมะ ใช้หลักศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีความขยันหมั่นเพียร มีความสันโดษ ไม่มีความโลภ และไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น

อภิชา ที่รักษ์ (2551 : 211) การพึ่งตนเองด้านจิตใจ หมายถึง มีจิตสำนึกที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอมและเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

อุทัย อันพิมพ์ (2554 : 21-24) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ หมายถึง การมีสภาพจิตใจที่กล้าแข็ง เพื่อที่สามารถต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทั้งการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิต ให้เจริญก้าวหน้า การยึดมั่นปฏิบัติตนตามหลักทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา การพึ่งทางจิตใจนี้ นับเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมาจากใจทั้งนั้น เมื่อหากใจเป็นใหญ่เราไม่สามารถสั่งการ และตัดใจได้ การพึ่งตนนี้ก็จะไม่เกิด และจะผูกพันไปทุกๆ ด้าน อย่างไรก็ตามต้องทำตนให้เป็นที่พึ่งแห่งตนให้ได้ มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

สรุปได้ว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจ หมายถึง มีความพึงพอใจในการเป็นอยู่ปัจจุบัน ไม่หวั่นเกรงต่อภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา มีจิตใจที่เข้มแข็งเอื้อต่อการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร มีจิตสำนึกที่ดี ประณีประนอมนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

2. การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 113-114) การพึ่งตนเองได้ด้านทรัพยากร (Resource = R) ทรัพยากรธรรมชาติในที่นี้ หมายถึง สิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นเองหรือมีอยู่ตามธรรมชาติ ทั้งที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้การพึ่งตนเองได้ด้านทรัพยากรธรรมชาติเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ใช้อย่างชาญฉลาดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด และยาวนานที่สุด รวมถึงการบำรุงรักษา การป้องกัน และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอนาคต

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542 : 76-78) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การมีทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ให้ดำรงอยู่ไม่ให้เสื่อมไปจนหมดสิ้น หรือไม่ให้เสียสมดุลธรรมชาติมากนัก ตัวอย่างเช่น ดิน น้ำ ป่า สัตว์บก และน้ำ รวมทั้งแร่ธาตุต่างๆ ที่มีค่าและความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

ประเวศ วะสี (2550 : 4-5) การพึ่งตนเองเพื่อสร้างความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง เป็นผู้ที่มีจิตใจให้เป็นผู้สงบ ร่มเย็น ไม่ลุ่มหลงไปกับวัตถุนิยม และลัทธิบริโภคนิยมอย่างขาดสติ รู้จักกำหนดแบบแผนการผลิตในชีวิตประจำวันให้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นการเกษตรแบบยั่งยืน ทำให้มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้รู้จักอดทน และรอกอขย ซึ่งเปรียบเสมือนการฝึกธรรมะ ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการดำเนินชีวิตกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติได้เป็นอย่างดีและใช้เอง

อภิชา ทิรัญ (2551: 211) ฟังตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งใดๆ ที่มีอยู่ โดยธรรมชาติ ในชุมชน หรือสามารถหามาได้

อุทัย อันพิมพ์ (2554 : 21-24) การฟังตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดเสื่อมเสียไปจนหมดสิ้น หรือไม่ให้เกิดสมดุลธรรมชาติ ประชาชนในชุมชนใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างฉลาด รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหาหนทางเพิ่มมูลค่าโดยยึดหลักการของความยั่งยืนของทรัพยากร

สรุปได้ว่า ความสามารถในการฟังตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด รอบคอบ งดใช้สารเคมีในการเกษตร สมาชิกช่วยกันรักษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และใช้ทรัพยากรในประเทศเพื่อพัฒนาประเทศ ให้มันคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

3. การฟังตนเองด้านเทคโนโลยี

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541:113-114) การฟังตนเองได้ด้านเทคโนโลยี (Technoloty = T) ซึ่งเน้นเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชนหรือสังคม ความหมายถึง เทคโนโลยีในที่นี้ คือ สิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์ในการดำรงชีวิต ซึ่งอาจเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ รวมถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดและสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างมีความสุข การฟังตนเองได้ด้านเทคโนโลยีเน้นที่ประชาชนสามารถประดิษฐ์เองได้ ใช้เป็นและสามารถซ่อมแซมได้เมื่อเกิดความชำรุดเสียหาย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542 : 76-78) ฟังตนเองได้ทางเทคโนโลยี หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ เช่น เครื่องไม้เครื่องมือ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีทางสังคม เช่น การรู้จักวางโครงการรู้จักจัดการ เป็นต้น การรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และการบำรุงรักษาให้คงสภาพดีอยู่เสมอเพื่อการใช้งาน ซึ่งรวมทั้งของสมัยใหม่และของดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย จะทำให้ชุมชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไม่ว่าจะเป็นการทำนา ทำไร่ หรือรวมทั้งการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน การติดต่อค้าขาย หรือแม้การประกอบอาชีพด้านการบริการ ซ่อมแซมเครื่องจักรเครื่องมือ ช่วยในการสื่อสารติดต่อกับภายนอกชุมชน ทำให้ได้ข่าวสารที่ดี ทันท่วงที ครอบคลุมไปถึงการใช้เทคโนโลยีทางสังคม การเป็นผู้นำชุมชนที่ดี การรู้จักการวางโครงการการบริหาร โครงการ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ประเวศ วะสี (2550 : 4-5) การพึ่งตนเองด้านการผลิต หมายถึง เป็นตัวหนดแบบแผนการผลิตได้ด้วยตนเองซึ่งเน้นการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้ก่อนเป็นอันดับแรก เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสานซึ่งทำให้มีกินมีใช้ครบถ้วน ส่งผลให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมดุล

อภิชา ที่รักษ์ (2551 : 211) การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี หมายถึง เทคโนโลยีอาจเป็นทั้งวิธีการ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ วัสดุ หรือสิ่งของที่ช่วยเอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์บนพื้นฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน

อุทัย อันพิมพ์ (2554 : 21-24) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ เช่น เครื่องไม้เครื่องมือ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีทางสังคม เช่น การจัดวางโครงการ การจัดการ เป็นต้น การรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเองให้เหมาะสมกับการทำงานของตน ครอบครัว และชุมชน

สรุปได้ว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี หมายถึง ความพอดิ ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยี จากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง เพื่อสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

4. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 113-114) การพึ่งตนเองได้ด้านเศรษฐกิจ (Economy = E) เรื่องของเศรษฐกิจมีความครอบคลุมถึงเรื่องการผลิต การบริโภคและการจำหน่ายแจกสินค้าและบริหารที่สามารถผลิตได้ การพึ่งตนเองได้ด้านเศรษฐกิจเน้นในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อการบริโภค ภายในชุมชนหรือสังคมหรือเป็นอันดับแรก เช่น การทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม เพื่อการเลี้ยงตนเองภายในครอบครัว และในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรก ผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคจึงนำออกขาย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542 : 76-78) พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจ (การทำมาหาเลี้ยงชีพ) ที่มีความมั่นคงสมบูรณ์พูนสุขพอควร ประชาชนในชุมชนเลี้ยงตัวเองได้ มีรายได้พอเพียงสามารถซื้อหาอาหารหรือปัจจัย 4 อย่างอื่นได้ สามารถซื้อสิ่งของ ยาแก้ป่วยไข้ ไปหาหมอรักษาไข้ หาเครื่องกีฬามาเล่นทำให้สุขภาพแข็งแรง ซื่ออุปถัมภ์ การศึกษามาช่วยตัวเองและลูกหลานในการศึกษาเล่าเรียน

อภิชา ที่รักษ์ (2551 : 211) การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง เป็นการมุ่งลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเอง โดยยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้

ประเวศ วะสี (2550 : 4-5) การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การจัดระบบการผลิตแบบผลิตเอง ไม่ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ไม่เป็นหนี้เป็นสิน ทำให้มีชีวิตที่สงบสุข ร่มเย็น ไม่สร้างภาระให้แก่สังคม ซึ่งเน้นเศรษฐกิจพอเพียง

อุทัย อันพิมพ์ (2554 : 21-24) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการทามาหากินเลี้ยงชีพที่มีความมั่นคงสมบูรณ์พูนสุขพอสมควรหรืออย่างมีสมดุล สนับสนุนระบบเศรษฐกิจของทุกชุมชนให้ยึดถือหลักการ “คนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของประชาชนหรือชุมชน ในสภาพการณ์เช่นนี้ ประชาชนหรือแต่ละชุมชนจะกลายสถานะเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาดแทนที่ตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดดังที่เคยเป็นอยู่ ทั้งนี้จะต้องมีการประหยัด ลดค่าใช้จ่ายหรือลดรายจ่าย ยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ และสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในพื้นที่หรือชุมชนของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไม้ผล และพืชผัก ด้วย

สรุปได้ว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะ

5. การพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมและวัฒนธรรม

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 113-114) การพึ่งตนเองได้ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Society = S) หมายถึง สมาชิกของสังคม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีความสุข ความพอใจ และได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างเสมอภาค ยุติธรรม มีสิทธิเสรีภาพที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนได้ตามต้องการ มีโอกาสในการศึกษาและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่โดยไม่เป็นการเบียดเบียนล่วงเกินประโยชน์อันมิชอบ

อภิชา ทิรัญย์ (2551 : 211) การพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง ในแต่ละสังคมต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และมีความอิสระ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541 : 67-74) พึ่งตนเองได้ทางสังคม หมายถึง ภาพการณ์ที่คนกลุ่มหนึ่งๆ มีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของตนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยกลุ่มของตนเอง หรืออาจขอความช่วยเหลือจากภายนอกก็ได้ ซึ่งเป็นการสืบเนื่องมาจากปัจจัยอื่นอีกทอดหนึ่ง

ประเวศ วะสี (2550 : 4-5) การพึ่งตนเองด้านวัฒนธรรม หมายถึง การสร้างสิ่งดีงามในด้านความคิดความเชื่อ และการกระทำให้เกิดขึ้นในสังคม มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีก

รุ่มหนึ่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สัมพรรคกัน มีสถาบันครอบครัวที่มั่นคง มีการนับถือผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน ถือปฏิบัติตามแนววัฒนธรรมชุมชน มีวัดเป็นสถาบันของชุมชนที่ช่วยพัฒนาจิตใจ มีโรงเรียนเป็นสถาบันทางการศึกษา มีศิลปะและวัฒนธรรมที่ดีงาม ซึ่งช่วยสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้แก่ชุมชน

อุทัย อันพิมพ์ (2554 : 21-24) การพึ่งตนเองได้ทางสังคม หมายถึง การที่คนกลุ่มหนึ่ง มีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ให้ดำเนินการใดๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายด้วยตนเอง หรือสามารถหาความช่วยเหลือจากภายนอกเข้ามาช่วย ทำให้ชุมชนช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งแต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง และเป็นอิสระ

สรุปได้ว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมและวัฒนธรรม หมายถึง ความพอดีด้านสังคมและวัฒนธรรม ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รู้จักฝึกกำลัง และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงและแข็งแรง และการสร้างสิ่งดีงามในด้านความคิดความเชื่อ และการกระทำให้เกิดขึ้นในสังคม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเองทั้ง 5 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางในการนำไปใช้ สามารถอภิปรายผล เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และสร้างแนวทางปฏิบัติต่อไป

สภาพทั่วไปของอำเภอสตึก

เดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอ พ.ศ. 2481 ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อ 1 พ.ย. 2490 คำว่า " สตึก " มาจากภาษาเขมรว่า " สเราะตึก " แปลว่าบ้านหรือชุมชนที่อุดมไปด้วยน้ำเพราะมีน้ำมูลและน้ำชีไหลผ่าน ประวัติความเป็นมาของอำเภอสตึก ชื่อ " สตึก " มาจากภาษาเขมรแปลว่า " น้ำ " (สเราะ + ตึก + เมือง + น้ำ) หมายถึง เมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยน้ำ เพราะมีแม่น้ำ 3 สาย ไหลผ่านอำเภอสตึกแต่ก่อนมีสภาพเป็นป่าดงดิบอุดมไปด้วยน้ำ มีประชากรส่วนหนึ่งมา ตั้งรกราก พูดภาษาเขมร และเรียกป่าดงดิบนี้ว่า " หมูบ้านน้ำ " แต่เดิม อำเภอสตึกเป็นเพียงตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองบุรีรัมย์ เมื่อมีราษฎรอพยพมาจากที่อื่น มาตั้งรกรากขึ้น ราชการจึงยกฐานะประกาศตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อ พ.ศ. 2481 ต่อมาได้มีพระกฤษฎีกายกฐานะเป็นอำเภอสตึก เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 เดิมสภาพที่ว่าการอำเภอสตึกเป็นเรือนไม้สองชั้น ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2519 ตัวอาคารถูกเพลิงไหม้และได้รับการก่อสร้างขึ้นใหม่ เป็นอาคารตึกสองชั้นจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานปกครองอำเภอสตึก. 2557 : 1)

1. ข้อมูลพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ

มีพื้นที่ทั้งสิ้น จำนวน 803,000 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป เป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู ประกอบด้วย ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว

2. ข้อมูลการปกครอง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 13 แห่ง ซึ่งมีฐานะเป็นเทศบาล จำนวน 4 แห่ง มีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 9 แห่ง และ 179 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย

2.1 เทศบาลตำบลสตึก ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของเทศบาลตำบลศรีสตึกและบางส่วนของตำบลนิคม

2.2 เทศบาลตำบลศรีสตึก ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของเทศบาลตำบลศรีสตึก (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลสตึก) แบ่งเขตการปกครอง เป็น 15 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านชาวประมง บ้านขาม บ้านสระกระเจาย บ้านหนองบัวเจ้าป่า บ้านคูขาด บ้านยางน้ำใส บ้านหนองเกาะ บ้านหนองไผ่ บ้านโนนกลาง บ้านสตึกบูรพา บ้านหนองบัวเงิน บ้านหนองเกาะแก้ว บ้านวังกรด บ้านหนองเกาะพัฒนา บ้านสนามม้า

2.3 เทศบาลตำบลคอนมณฑล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคอนมณฑลทั้งตำบล แบ่งเขตการปกครอง เป็น 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านคอนมณฑล บ้านราษฎร์พัฒนา บ้านนาลาว บ้านห้วยลึก บ้านกุดน้ำขุ่น บ้านหนองแวง บ้านหนองลูกช้าง บ้านหนองแวงใต้ บ้านละกอ บ้านโนนกลาง

2.4 เทศบาลตำบลสะแก ครอบคลุมพื้นที่เทศบาลตำบลสะแกทั้งตำบล แบ่งเขตการปกครอง เป็น 13 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านโนนมะงา บ้านพลับ บ้านหนองตาเพ็ง บ้านโนนสมบูรณ์ บ้านโคกสูง บ้านโคกเมือง บ้านโนนค้อ บ้านยางตาสาต บ้านสะแกทอง บ้านโนนสำราญ บ้านโนนมะพริก บ้านบึงน้อยพัฒนา บ้านสนามชัย

2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลนิคม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนิคม (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลสตึก) แบ่งเขตการปกครอง เป็น 25 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านโคกก่อ บ้านคงขายเถา บ้านหนองม่วง บ้านกระท่อม บ้านสระกอไทร บ้านหัวช้าง บ้านนิคม บ้านตลาด บ้านโรงเลื่อย บ้านโคกอิสระ บ้านกุดชุมแสง บ้านหนองบัวเหนือ บ้านลิ้นเกีย บ้านโนนพะไลย์ บ้านสวายสอ บ้านประชาบูรณะ บ้านนิคมสมบูรณ์ บ้านหนองจาน บ้านประสพสุข บ้านชัยมงคล บ้านตำหนัก บ้านประชาพัฒนา บ้านหนองม่วงเหนือ บ้านไทรงาม

2.6 องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งวัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งวังทั้งตำบล แบ่งเขตการปกครอง เป็น 14 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านหนองแวง บ้านคุ้มบ้านตำ บ้านกอก

บ้านคือ บ้านหนองทัพค่าย บ้านศาลีอง บ้านสมหวัง บ้านคอนแก้ว บ้านยางงาม บ้านโคกอาโต
บ้านหนองเกาะน้อย บ้านม่วงหวาน บ้านโนนสะอาด บ้านเมืองแก

2.7 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเมืองแกทั้งตำบล แบ่งเขต
การปกครอง เป็น 19 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านยางโตน บ้านหนองคูม บ้านหนองนก
เกเรียน บ้านหนองเชือก บ้านหนองปลาแดก บ้านหนองดวน บ้านกระทุ่ม บ้านหนองกรดพัฒนา
บ้านนกกุง บ้านหัวช้าง บ้านหนองปลาแดกน้อย บ้านเมืองแกใต้ บ้านเมืองแกเหนือ
บ้านยางโตนเหนือ บ้านสวายตางวน

2.8 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ทั้งตำบล
แบ่งเขตการปกครอง เป็น 16 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านหนองใหญ่ บ้านคอนของ
บ้านทานตะวัน บ้านหนองกบ บ้านหนองไผ่ บ้านหนองตราด บ้านกระทุ่ม บ้านอาเกียน
บ้านคูขาด บ้านตะแบก บ้านสวายเดิม บ้านหนองบัว บ้านโนนพลวง บ้านสมเจริญ
บ้านน้อยชลประทาน บ้านพิชัยพัฒนา

2.9 องค์การบริหารส่วนตำบลร้อนทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลร้อนทองทั้งตำบล
แบ่งเขตการปกครอง เป็น 18 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านโคกใหญ่ บ้านจะหลวย บ้านเสม็ด
บ้านขาม บ้านโคกเม็ยะ บ้านปรือเกียน บ้านหนองน้ำจุ่น บ้านหนองแม่มด บ้านหนองไผ่
บ้านโนนเกตุ บ้านระหาร บ้านหนองปรือ บ้านกระทุ่มเหนือ บ้านร้อนทองเหนือ บ้านโคกสุพรรณ
บ้านโสภณคลอง บ้านตามา

2.10 องค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลชุมแสงทั้งตำบล แบ่งเขต
การปกครอง เป็น 18 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านชุมแสง บ้านคันลิง บ้านโคกลิงห์
บ้านเสม็ด บ้านโนนแดง บ้านสระกุด บ้านโนนจำปา บ้านหนองหัวควาย บ้านหัวน้อย
บ้านโนนสมบูรณ์ บ้านโคกวัด บ้านตะโก บ้านสว่างพัฒนา บ้านแสงเจริญ บ้านสุขวัฒนา
บ้านนครลำปาง บ้านสุขสำราญ

2.11 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าม่วง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าม่วงทั้งตำบล แบ่งเขต
การปกครอง เป็น 11 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านบึง บ้านสำโรง บ้านตราด บ้านชีเหล็ก
บ้านโนนธาตุ บ้านท่าเรือ บ้านโนนยาง บ้านสำโรงพัฒนา บ้านโพธิ์เงิน บ้านท่าม่วงใหม่
บ้านกระสัง

2.12 องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสนามชัยทั้งตำบล
แบ่งเขตการปกครอง เป็น 12 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านสนามชัย บ้านโคกวัด
บ้านปลัดมูม บ้านหนองแคน บ้านพงแขม บ้านตาโหงก บ้านไร่โนนเจริญ บ้านยูงทอง
บ้านดงหนาม บ้านปากช่อง บ้านพรสวรรค์

2.13 องค์การบริหารส่วนตำบลกระสัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลกระสังทั้งตำบล แบ่งเขตการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน บ้านกระสังใต้ บ้านลำโรง บ้านลำโรงพัฒนา บ้านหนองปุ่น บ้านหนองหญ้าคา บ้านแสงจันทร์ บ้านหนองจาน บ้านหนองยาง บ้านหนองแสง

3. ข้อมูลประชากร

ประชากรทั้งสิ้น รวม 104,483 คน ความหนาแน่นของประชากร 137 คน/ตร.กม.

ตาราง 2.1 แสดงจำนวนประชากรในในเขตอำเภอสตึก

เทศบาล/ตำบล	ชาย	หญิง	รวม
1. เทศบาลตำบลสตึก	2,190	2,240	4,430
2. เทศบาลตำบลศรีสตึก	5,012	4,952	9,964
3. เทศบาลตำบลคอนมณฑ์	2,760	2,821	5,581
4. เทศบาลตำบลสะแก	3,622	3,624	7,246
5. ตำบลนิคม	4,692	4,721	9,413
6. ตำบลทุ่งวัง	4,136	4,100	8,236
7. ตำบลเมืองแก	5,579	5,469	11,048
8. ตำบลหนองใหญ่	4,650	4,655	9,305
9. ตำบลร่อนทอง	5,929	5,749	11,678
10. ตำบลชุมแสง	5,188	5,201	10,389
11. ตำบลท่าม่วง	3,061	3,011	6,072
12. ตำบลสนามชัย	3,268	3,146	6,414
13. ตำบลกระสัง	2,323	2,384	4,707
รวม	52,410	52,073	104,483

ที่มา : สำนักงานปกครองอำเภอสตึก (2557 : 1)

4. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก ได้แก่

4.1 ทำนา

4.2 ทำไร่อ้อย

4.3 สวนยางพารา

4.4 อาชีพเสริม ได้แก่ ปลุกผักขาย ทอผ้าพื้นเมือง หัตถกรรมจักสาน

5. ข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรม

โรงเรียนมัธยม ได้แก่

- 5.1 โรงเรียนสตึก
- 5.2 โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย บุรีรัมย์
- 5.3 โรงเรียนเมืองแกพิทยาคม
- 5.4 โรงเรียนร่อนทองพิทยาคม
- 5.5 โรงเรียนสะแกพิทยาคม
- 5.6 โรงเรียนสมเสมีศึกษา
- 5.7 โรงเรียนทศพรวิทยา
- 5.8 วิทยาลัยการอาชีพสตึก

6. ด้านการคมนาคม

- 6.1 ทางบก รถยนต์ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219 สถานีขนส่ง
- 6.2 ทางน้ำ ท่าเรือขนส่ง ท่าแพขนานยนต์
- 6.3 ทางอากาศ ท่าอากาศยาน

7. ด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม

- 7.1 ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย ยางพารา
- 7.2 แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำมูล ลำน้ำชี
- 7.3 โรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ บริษัท อธิมาตร จำกัด (ผลิตสุราขาว)

บริษัท สตึกไบโอแมส จำกัด ผลิตส่ง จำหน่ายไฟฟ้า 7.5 เมกกะวัตต์

8. ข้อมูลเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

มีสำนักงานศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อย ที่จัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อยและประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างโรงงานกับเกษตรกรในทุกๆ เดือน และเป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่อง และรับบริการก่อนนำอ้อยเข้าโรงงาน ซึ่งมีสำนักงาน 4 สำนักงาน ประกอบด้วย

ตาราง 2.2 แสดงจำนวนเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในในเขตอำเภอสตึก

ศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อย	ตำบลในเขตบริการ	จำนวน ประชากร	จำนวน ไร่อ้อย
1. บ้านหนองจาน	1. ตำบลทุ่งวัง	608	8,834.48
	2. ตำบลชุมแสง		
	3. ตำบลท่าม่วง		
2. บ้านตะกอก	1. เทศบาลตำบลคอนมณฑ์	1,162	18,667.66
	2. ตำบลร่อนทอง		
3. บ้านหนองไผ่	1. เทศบาลตำบลสตึก	611	8,377.04
	2. เทศบาลตำบลศรีสตึก		
	3. ตำบลนิคม		
	4. เทศบาลตำบลสะแก		
	5. ตำบลสนามชัย		
4. บ้านสวายตาหวาน	1. ตำบลเมืองแก	449	6,298.03
	2. ตำบลหนองใหญ่		
	3. ตำบลกระสัง		
รวม		2,830	42,177.21

ที่มา : ศูนย์เกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก (2557 : 1)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนตรี ปานกล้า (2542 : บทคัดย่อ) เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง เป็นการ ศึกษาบทบาทแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ การออมการระดมทุน การจัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อให้บริการแก่สมาชิก ศึกษาถึงความต้องการที่จะให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้มีการจัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่สมาชิก ตลอดจนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดลำปาง จากการวิจัยพบว่า กลุ่มออมทรัพย์สามารถเพิ่มจำนวนกลุ่มสมาชิกจาก 134 กลุ่ม เป็น 193 กลุ่ม และยังสามารถเพิ่มเงินให้กู้ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการทำกำไรเพื่อนำมาแบ่งปันแก่สมาชิก และเพื่อจัดหาสินเชื่อแก่สมาชิกดังนั้นกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการรับฝากเงินและการให้กู้เงินแต่กิจกรรม

จะแสวงหาผลกำไร คณะกรรมการส่วนใหญ่คาดหวังว่า สมาชิกจะสามารถช่วยเหลือสมาชิกในแง่ของการทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นแหล่งให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เป็นแหล่งช่วยเหลือทางด้านการตลาด ด้านเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนระดับอำเภอ ในเรื่องของการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตมีความรู้ในเรื่องเงินทุนหมุนเวียนและเงินทุนของกลุ่มเป็นอย่างดี

สาคร ประไพพงษ์ และคณะ (2543 : บทคัดย่อ) เรื่อง การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเอง จากการวิจัยพบว่า การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเองในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย รูปแบบการจัดเวทีการเรียนรู้ระดับตำบลที่ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้นำที่ต้องเข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตลอดจนการจัดเวทีระดับหมู่บ้านหลังจากการจัดเวทีระดับตำบลแล้วทุกครั้ง โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ดำเนินการนอกจากนี้การเก็บวิเคราะห์ข้อมูลโดยเกษตรกรเองจะทำให้เกษตรกรได้เรียนรู้และสามารถวิเคราะห์กิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชน ทั้งนี้ความจำเป็นจะต้องพัฒนาไปในทิศทางใดและสร้างความร่วมมือ ส่วนในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองนั้นต้องเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกผู้นำชุมชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและอาสาสมัครเข้ามาหมู่บ้านละ 3-5 คน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จสำหรับประเด็นการเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนในการพึ่งตนเองนั้น พบว่าจากการที่เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้สร้างการยอมรับเจ้าหน้าที่มากขึ้น เพราะเจ้าหน้าที่มีภารกิจและบทบาทที่ชัดเจนในการเป็นที่ปรึกษา

อำนาจ เมฆนพรัตน์ (2543 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพึ่งตนเองของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จากการวิจัยพบว่า โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 จังหวัด ได้แก่ มุกดาหาร นครพนม สกลนคร ขุขันธ์ ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ และอำนาจเจริญ ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป และเกษตรกรเป็นสมาชิกของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและใช้บริการสินเชื่อของธนาคารอยู่แล้ว นอกจากนี้เกษตรกรมีความมั่นใจในการสนับสนุนของธนาคารในเรื่องของเงินทุน ตลอดจนมีความเชื่อมั่นว่าการเกษตรแบบผสมผสานจะมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงสุด และยังพบว่าเกษตรกรเชื่อมั่นในการดำเนินงานของธนาคารว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้ เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในการพึ่งตนเองได้นั้น เป็นผลกระทบที่ชี้ให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ตอบสนองความสำเร็จของการประกอบอาชีพการเกษตรผสมผสานได้อย่างชัดเจนและทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงในอาชีพ ด้านการเกษตรได้มากยิ่งขึ้น

ณัฐนรี ศรีทอง (2549 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน : ศึกษากรณี บ้านหนองบัว จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อศึกษาปริมาณและคุณภาพของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมและองค์ประกอบกับการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมที่มีอยู่และมีคุณค่าให้อยู่ในหมู่บ้านต่อไป จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 1 ต้นทุนทางสังคมนั้นประชาชนในหมู่บ้านมีความผูกพันกับระบบเครือข่ายจึงมีความช่วยเหลือกันในทุกๆ เรื่อง องค์ประกอบที่ 2 พบว่าทุนทางสังคมของสถาบันครอบครัวมีความอบอุ่น พ่อแม่อบรมบุตรหลานให้มีความรับผิดชอบเป็นประจำทุกวัน ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้เด็กเรียนต่อในระดับที่สูง องค์ประกอบที่ 3 ทุนของสังคมเป็นเรื่องของวัฒนธรรม พบว่าประชาชนเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ชื่นชมต่อศิลปะการแกะสลัก มีศิลปะในการประกอบอาหารพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 4 พบว่าทุนทางสังคมเป็นเรื่ององค์ความรู้ ประชาชนส่วนใหญ่มีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการทำอาหารจากสมุนไพร องค์ประกอบที่ 5 พบว่าทุนของสังคมเป็นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จิตติมา เจียมสวัสดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) เรื่อง ความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : กรณีศึกษากลุ่มผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์บ้านมะกอกใต้ ตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เพื่อศึกษา 1) สภาพภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านมะกอกใต้ 2) กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 3) ความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 4) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพภูมิหลังบางประการของสมาชิกกับความสามารถในการพึ่งตนเองในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้มากถึง 7 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประสิทธิภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว รายได้จากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว รายจ่ายจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว พื้นที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตร การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก และภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีข้อเสนอแนะในการวิจัย คือ รมรณรงค์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว พัฒนาการผลิตภายใต้การฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม สนับสนุนให้รวมกลุ่มหาตลาดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เพิ่ม และควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้มีการพัฒนาความรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตอย่างต่อเนื่องทุกประเด็น โดยยึดการศึกษาดูงาน เสนอวิชาการ และการฝึกอบรม

กานดาพันธุ์ วันทยะ (2551 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการ เรียนรู้ และทำความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถใน

การพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรทฤษฎีใหม่ต้องพบกับปัญหาในเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำมากที่สุดและส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีพื้นที่ถือครองที่ดินประมาณ 4-6 ไร่ นอกจากนี้เกษตรกร ในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ยังมีปัจจัยที่มีส่งผลต่อการพึ่งตนเองคือ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของเกษตรกรในโครงการ ฯ

สุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ (2551 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนตำบลอ่อนนาค อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษา 1) ระดับศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบท 2) ระบุปัญหาการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบท 3) พัฒนาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบท และ 4) ประเมินผลการส่งเสริมศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบท ในระยะที่ 1 พบว่า ระดับศักยภาพการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรมและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยี ทั้ง 5 ปัจจัยก็มีปัญหาอยู่มาก ระยะที่ 2 พบว่า ศักยภาพการพึ่งตนเองเกิดผลสัมฤทธิ์และยั่งยืนต้องนำเอาปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมและวัฒนธรรม เป็นกลไกขับเคลื่อนศักยภาพการพึ่งตนเองด้านจิตใจ ด้านเทคโนโลยี ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจตามลำดับ ระยะที่ 3 พบว่า การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมและวัฒนธรรม ด้านจิตใจ ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบท

กษมา พานแก้ว (2551 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อ 1) ศึกษาถึงระดับการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เปรียบเทียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพึ่งตนเอง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกสถาบันเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสถาบันเกษตรกรมีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านการมีความรู้และด้านการมีคุณธรรม อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนด้านความพอประมาณ และด้านความมีเหตุผล มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง และด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านเทคโนโลยีและด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง

ปกาศา อุทุมพันธ์ (2551 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินนา ลุ่มกับผลกระทบต่อความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการผลิตของเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาการ 1) ค้นหารูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินนาในจังหวัดพะเยา ภายใต้เงื่อนไขทาง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ที่แตกต่างกันและ 2) วิเคราะห์ผลของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินนา ลุ่ม ที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร สุ่มเลือกเกษตรกรตัวอย่าง รูปแบบละ 20 ราย รวมทั้งสิ้น 80 ราย แล้วสอบถามด้วยแบบสอบถามแบบปลายปิดและแบบ ปลายเปิด ผลการศึกษา การใช้ประโยชน์ที่ดินนาที่สำคัญในปีเพาะปลูก 2549/2550 มี 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ข้าวนาปีเพียงอย่างเดียว รูปแบบที่ 2 ข้าวนาปีตามด้วยนาปรัง รูปแบบที่ 3 ข้าวนาปี ตามด้วยกระเทียม/หอมแดงและถั่วลิสง และรูปแบบที่ 4 ข้าวนาปี ตามด้วยหอมแดง ตามด้วย ข้าวโพดหวาน ปัจจัยด้านการมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ถือเป็นปัจจัยแรกที่เกษตรกรใช้ประกอบการ ตัดสินใจปลูกพืชหลังนาปี มีผลต่อการเลือกปลูกข้าวสองครั้งในรอบปี และการผลิตพืชหลังนาปี 2 ชนิดพร้อมกัน ส่วนความรู้และเทคโนโลยีไม่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินนาในรูปแบบที่ 3 มีความสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด เนื่องจากมี แรงงานในครัวเรือน/การเอามือเอารำ และสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ได้เอง รองลงมา คือ การใช้ ประโยชน์ที่ดินนาในรูปแบบที่ 1 และ 2 ที่ยังคงมีการใช้เงินทุน และปุ๋ย/สารฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ จาก ภายนอก แต่การใช้ที่ดินยังไม่เข้มข้น จึงมีความสามารถพึ่งตนเองได้มากกว่าการใช้ ประโยชน์ที่ดิน นาในรูปแบบที่ 4 ที่เป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นหลัก จึงมีการใช้ที่ดินและใช้ปัจจัย การผลิตอย่าง เข้มข้น ทั้งด้านเงินทุน แรงงาน พันธุ์พืช และปุ๋ย/สารฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ ซึ่งล้วนต้องพึ่งพาจาก ภายนอกเป็นหลัก

ปริญญรัตน์ ภูศิริ (2551 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรตำบล จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรตำบล จังหวัดปราจีนบุรี และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่ม การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์สมาชิก ทุกคน ในกลุ่มจำนวน 56 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ เปอร์เซ็นต์ และค่าเฉลี่ย และ ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการพึ่งตนเองของกลุ่มมี 3 ปัจจัย คือ การจัดการความรู้ และพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มมีอิทธิพล ทางบวก การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการติดตามงานในกลุ่มมีอิทธิพลทางลบ ส่วนปัจจัย ด้านข้อมูลพื้นฐานของสมาชิก ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการตลาด ไม่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเอง ของกลุ่ม ข้อเสนอแนะเพื่อการพึ่งตนเองของกลุ่มมีดังนี้ กลุ่มควรพัฒนาความรู้เรื่องการจักสาน ไบลานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ กลุ่มควรสนับสนุนสมาชิกที่มีความรับผิดชอบงานดีให้ยึดการ

จักสานเป็นอาชีพหลักได้ และสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้กลุ่มควรพัฒนาศูนย์เรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการจักสานโบราณ

วัชรภรณ์ วัฒนขำ (2552 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเกษตรในพื้นที่กิ่งเมืองเพื่อการพึ่งตนเอง กรณีศึกษา บ้านติดต่อบ้านคานาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อศึกษารูปแบบการเกษตรในอดีตและปัจจุบัน ศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการเกษตรและพัฒนา รูปแบบการเกษตรในพื้นที่ชุมชนบ้านติดต่อบ้านคานาอาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า เป็นการเกษตรเพื่อการยังชีพผสมผสานกับการเลี้ยงสัตว์ เน้นการผลิตเพื่อการค้าเป็นหลักมีความหลากหลายของการปลูกพืชอาหารลดลง กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ คือ การทบทวน การวิเคราะห์สาเหตุสำคัญและสภาพปัญหาด้านการเกษตรกรที่เผชิญ การศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน การนำความรู้ทางด้านเทคนิควิธีการที่ได้เรียนรู้มาวางแผน รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสม เกษตรกรนำความหลากหลายของพืชอาหารกลับมาไว้ในระบบเกษตรกรรมของชุมชน มุ่งเน้นการผลิตอาหารเพื่อครอบครัว ผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อการค้า แสดงหาชนิดพืชที่เหมาะสมกับสภาพภูมิเวศของชุมชน และเป็นที่ต้องการของตลาด ใช้กระบวนการกลุ่มเสริมสร้างกำลังใจ

สมชาย ศรีเอียง (2553 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง : กรณีศึกษา แหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษา 1) ความเป็นมาของแนวคิด ที่ใช้ในการพัฒนาของแหล่งเรียนรู้ การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแบบพึ่งตนเองของแหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น 3) เพื่อวิเคราะห์และศึกษาถึงศักยภาพในการพัฒนาของแหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น ในการพึ่งตนเอง ผลการศึกษาพบว่า การสร้างระบบของความร่วมมือที่เข้มแข็งและเหมาะสมขึ้นมาแทนที่ และไม่หวังที่จะย้อนกลับไปหลังกระบวนการ โลกาภิวัตน์ มีแต่จะพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็งมากขึ้นกว่าเดิม ด้วยการพึ่งตนเอง ด้วยความเกื้อกูลและด้วยความสมดุลขึ้นมาทดแทน ผลกระทบจากนโยบายรัฐบาลทำให้เสียระบบนิเวศป่าต้นน้ำ ทำให้เกษตรกรขาดปัจจัยการผลิต การสร้างจิตสำนึกรวมหมู่ให้เอื้อเพื่อเรียนรู้พึ่งพาอาศัยกันยังมีน้อยเป็นภารกิจที่ต้องใช้เวลาและความอดทนในการทำหน้าที่ของนักส่งเสริม ศักยภาพในการพัฒนาของแหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจสามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการด้านเทคโนโลยี สามารถเลือกสรรประโยชน์ของการอนุรักษ์และพัฒนาเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหลักการจัดการทรัพยากรที่ตั้งอยู่บน

องค์ความรู้ ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และด้านจิตใจ เป็นการบริหารร่างกายของคนไทยที่มีมาแต่โบราณ เพื่อก้าวไปสู่ประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำความรู้ที่ได้มาปรับใช้เพื่อนำมาพัฒนา งานวิจัย รวมทั้งศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและอภิปรายผลในงานวิจัย ที่ได้ทำการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางและเป็นแบบอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ ด้วยความเคารพ

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

จากแนวคิดและทฤษฎีการพึ่งตนเองที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยขอสังเคราะห์ ข้อมูลเป็นประเด็นต่างๆ แล้วจึงดำเนินการสรุปในแต่ละข้อนั้นเป็นประเด็นเดียวกัน ซึ่งในเบื้องต้น ขอแยกศึกษาดังนี้

ตาราง 2.3 แสดงที่มาขององค์ประกอบการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย
จากนักวิชาการภายในประเทศ

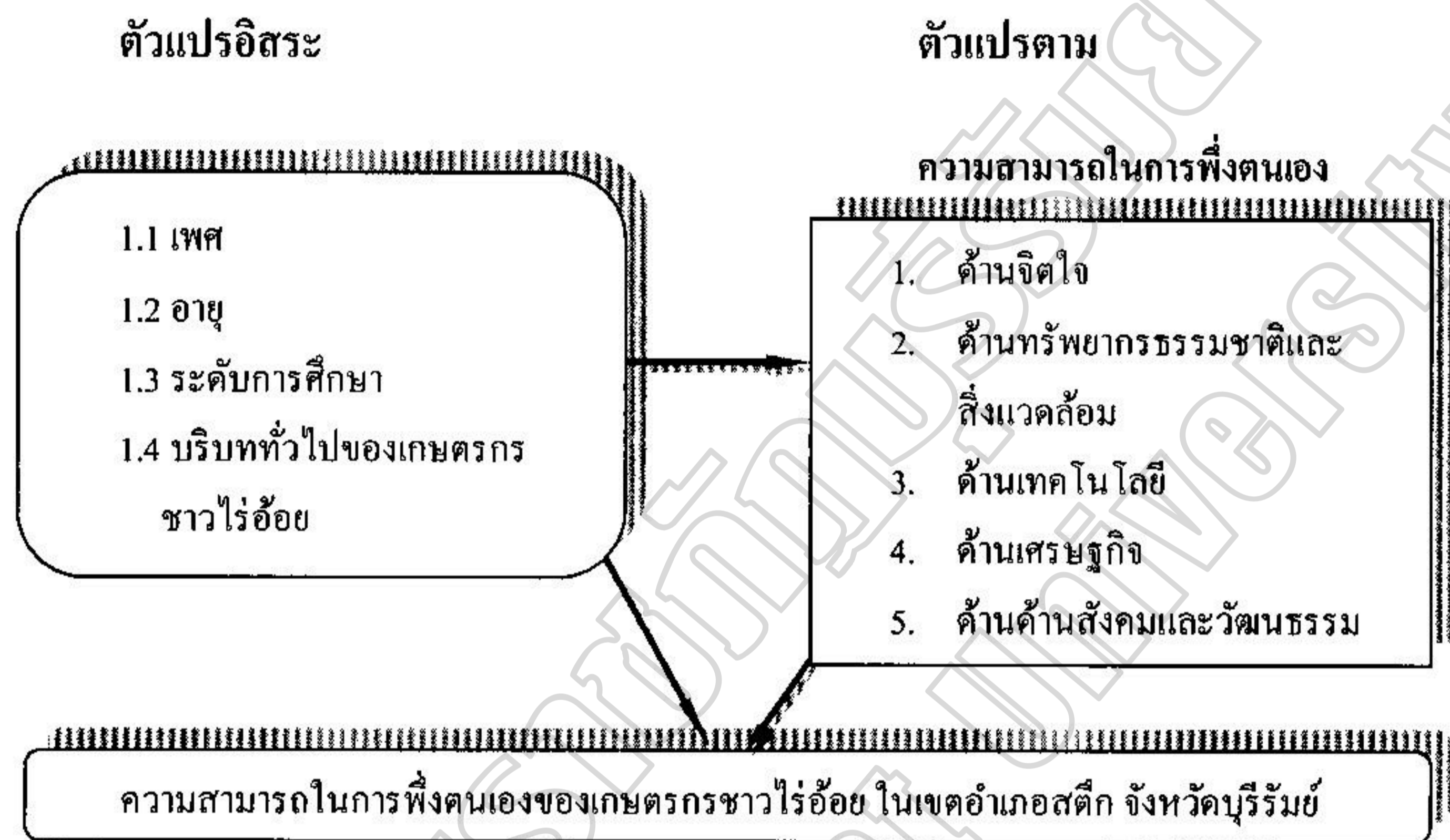
องค์ประกอบและตัวชี้วัด ความสามารถในการ พึ่งตนเองของเกษตรกร ชาวไร่อ้อย	ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง										
	ศูนย์ เมล็ดพันธุ์	นคร สงขลา	พชร บุรี	กรม พัฒนา ชุมชน	ประ เวศ บุรี	เส วี พิ ษ	กระ บะ ปะ รา ษ ค ำ ร ัส	เส นา ห ์ จ า ม ร ัก	ท อง ท พิ ภ า ว ิ ร ธ ะ พ ณ ์	ป ริ ชา ติ ว ัด เส ถ ิ ย ร	ติ พิ ธ ธ ร ม เส ถ ว ัด น
ไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ/ ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา	/			/	/	/	/		/	/	/
มีส่วนร่วมกับสังคม เช่น ทำนุบำรุง ศาสนา ร่วมจัดงานประเพณี งานของชุมชน		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต หรือประกอบอาชีพสามารถแก้ไขได้	/				/	/	/	/	/	/	/
ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ภายในครอบครัว เช่น รับประทานอาหาร อาหารร่วมกัน	/				/	/	/	/	/	/	/
คนในครอบครัว รับฟังความคิดเห็น และยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน	/		/		/	/	/	/	/	/	/
ละเว้นการดื่มสุรา/การสูบบุหรี่/เสพยา	/			/		/	/		/	/	/

ตาราง 2.3 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวชี้วัด ความสามารถในการ พึ่งตนเองของเกษตรกร ชาวไร่อ้อย	ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง										
	ชุมชน สามัคคี	นคร สงคราะห์สุข	พุทธ อินทร์ สุพรรณกุล	กรมพัฒนา ชุมชน	ประเวศ วณิช	เดวี พงศ์พิศ	กระแสพระราช ดำรัส	เสน่ห์ งามรัก	ทองทิพย์ วิริยะพันธุ์	ปรีชาดิ วิไลเสถียร	สิทธิธรรม เกษวัฒน์
แวะเวียนมาพูดคุยกับเพื่อนบ้านหรือมี เพื่อนบ้านแวะเวียนมาคุยด้วยที่บ้าน		/	/		/	/	/	/	/	/	/
ยึดมั่นตั้งมั่นในธรรมะ และมีคุณธรรม ในการดำเนินชีวิต	/			/	/	/	/		/	/	/
พากเพียร กระตือรือร้น อุทิศเวลา และขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ที่จะแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/
แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มาจากสระน้ำ น้ำบาดาลในพื้นที่ของตนเอง	/		/		/	/	/		/	/	/
แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มาจากระบบน้ำชลประทาน		/	/		/	/	/		/	/	/
สภาพของดินในการทำไร่อ้อย มีความอุดมสมบูรณ์			/		/	/	/		/	/	/
ท่านทำลายขยะจากการทำไร่อ้อย โดยการฝังกลบ โลกกลม			/		/	/	/		/	/	/
เกษตรกรตระหนักเกี่ยวกับการรักษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		/	/		/	/	/	/	/	/	/
มีการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ย อินทรีย์ ในการทำไร่อ้อย	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ใช้เทคโนโลยีในการรับข้อมูลข่าวสาร จากทางโรงงานน้ำตาล	/				/	/		/	/		
ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยีในการทำไร่อ้อย		/			/	/		/	/		
ได้ไปทัศนศึกษา/ดูงาน เกี่ยวกับ เทคโนโลยีเกษตรกรไร่อ้อย		/			/	/	/	/	/		

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



ภาพประกอบ 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ฮ้อย
ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีรายละเอียดและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรชาวไร่ฮ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัด
บุรีรัมย์ 4 ศูนย์บริการ จำนวน 2,830 ราย

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มจากประชากรเกษตรกร
ชาวไร่ฮ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร
ยามานะ (Taro Yamane) กำหนดของเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 หลังจากนั้นแบ่งสัดส่วน จากกลุ่ม
ตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 350 ราย ตามศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่
ฮ้อยในอำเภอสตึก และผู้วิจัยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป
รายละเอียดดังตาราง 3.1

ตาราง 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก

ศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อย	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
บ้านหนองจาน	608	75
บ้านละกอ	1,162	144
บ้านหนองไผ่	611	75
บ้านสวายดาววน	449	56
รวม	2,830	350

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปลายปิด (Close End Question) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกศูนย์บริการ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายปิด เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความสามารถในการพึ่งตนเอง 5 ด้าน ประกอบด้วย

- 2.1 ความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ
- 2.3 ความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.4 ความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี
- 2.4 ความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ
- 2.5 ความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open End Question) เป็นแบบสอบถามเพื่อหาข้อเสนอแนะ อื่นๆ ในการวิจัย

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 ศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเอง ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎี รวมถึงการพึ่งพาตนเอง เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำแบบสอบถามของการวิจัยในครั้งนี้

2.2 ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบสร้างมาตรวัด ของลิเกิร์ต (Likert Scale) แล้วดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

2.3 นำเสนอร่างแบบสอบถาม ให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ทำการตรวจสอบ ความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นลินทิพย์ พิมพ์กลัด

2.4.2 อาจารย์ ดร. ระพีพรรณ พงษ์อินวงษ์

2.4.3 นายณัฐพล ขวัญจันทร์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้คำแนะนำแก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

2.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลอง (Try Out) กับเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach Coefficient Alpha) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการออกเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรชาวไร่อ้อย ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือเพื่อแนะนำตนเอง ถึงศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 350 ชุด
3. ผลปรากฏว่าแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 350 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้จำนวน 350 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งหมดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. ลงรหัสแบบสอบถามแต่ละฉบับ
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วทำการบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการทางสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ บริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อวิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่ไถ่ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระกัน (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

2. เกณฑ์การแปลความหมาย

การแปลความหมายนั้นจะใช้เกณฑ์ ที่เป็นระบบเดียวกันกับระบบการตรวจให้คะแนน ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 104)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระกัน (Independent Sample) ในการเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของเกษตรกรชาวไร่อ้อย จำแนกตามเพศ โดยใช้ค่าคะแนนที (Independent Sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยใช้สูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 322)

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ในการเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของเกษตรกรชาวไร่อ้อย จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อย รายได้จากการจำหน่ายอ้อย โดยใช้สูตร (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 328)

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วจะใช้วิธีการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

บทสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่ดำเนินการวิจัย

โดยวิธีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางสถิติเป็นกรอบในการสรุป นำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ข้อมูลที่เก็บได้ต้องนำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ ทั้งนี้เพื่อการจัดข้อมูลที่กระจัดกระจายให้อยู่อย่างเป็นระบบ



ภาพประกอบ 3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

การเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution

F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ บริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อวิเคราะห์ด้วยการหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อย วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระกัน (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

เกณฑ์การแปลความหมาย

การแปลความหมายนั้นจะใช้เกณฑ์ ที่เป็นระบบเดียวกันกับระบบการตรวจให้คะแนน ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 104)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลบริบททั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 4.1 - 4.9 ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. ชาย	220	62.90
2. หญิง	130	37.10
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย เมื่อจำแนกตามเพศ ปรากฏว่าเป็นหญิง 130 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.1 เป็นชาย 220 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.9

ตาราง 4.2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 20 ปี	3	0.90
2. 20-30 ปี	21	6.00
3. 31-40 ปี	82	23.40
4. 41-50 ปี	140	40.00
5. 51-60 ปี	82	23.40
6. 60 ปี ขึ้นไป	22	6.30
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ ปรากฏว่าช่วงอายุ 41 - 50 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ 140 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 31-40 ปี และ 51-60 ปี จำนวน 82 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.40 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.90

ตาราง 4.3 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่าประถมศึกษา หรือ ป.6	207	59.00
2. มัธยมศึกษาตอนต้น ม.3	56	16.00
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	53	15.00
4. อนุปริญญา/ปวส.หรือเทียบเท่า	7	2.00
5. ปริญญาตรี	20	6.00
6. สูงกว่าปริญญาตรี	7	2.00
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย เมื่อจำแนกตามช่วงระดับการศึกษา ปรากฏว่าระดับการศึกษิต่ำกว่าประถมศึกษา หรือ ป.6 มีจำนวนมากที่สุด คือ 207 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.00 รองลงมา คือ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ม.3 จำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.00 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ระดับการศึกษานุปริญญา/ปวส.หรือเทียบเท่า และ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตาราง 4.4 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามศูนย์บริการสมาชิกชาวไร่ฮ้อยที่เป็นสมาชิก

ศูนย์บริการสมาชิกชาวไร่ฮ้อยที่เป็นสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
1. บ้านหนองจาน	75	21.00
2. บ้านตะกอก	144	42.00
3. บ้านหนองไผ่	75	21.00
4. บ้านสวายตางวน	56	16.00
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย เมื่อจำแนกตามศูนย์บริการสมาชิกชาวไร่ฮ้อยที่เป็นสมาชิก ปรากฏว่าศูนย์บริการสมาชิกชาวไร่ฮ้อยที่เป็นสมาชิกบ้านตะกอก มีจำนวนมากที่สุด คือ 144 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมา คือ ศูนย์บริการสมาชิกชาวไร่ฮ้อยที่เป็นสมาชิกบ้านหนองจานและบ้านหนองไผ่ จำนวน 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.00 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ศูนย์บริการสมาชิกชาวไร่ฮ้อยที่เป็นสมาชิกบ้านสวายตางวน จำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.00

ตาราง 4.5 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการออมเงินกับกองทุนหมู่บ้าน

มีการออมเงินกับกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
1. ใช่	222	63.00
2. ไม่ใช่	128	37.00
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย มีการออมเงินกับกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 222 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.00 และไม่มีการออมเงินกับกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 128 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.00

ตาราง 4.6 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการทำประกันชีวิตให้ตนเองและครอบครัว

ทำประกันชีวิตให้ตนเอง / ครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
1. ใช่	314	90.00
2. ไม่ใช่	36	10.00
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย มีการทำประกันชีวิตให้ตนเองและครอบครัว จำนวน 314 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.00 ไม่มีการทำประกันชีวิตให้ตนเองและครอบครัวจำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง 4.7 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามผลผลิตในการทำไร่อ้อย

ผลผลิตในการทำไร่อ้อย เฉลี่ยกตัน / ไร่	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 10 ตัน/ไร่	46	13.00
2. 11-12 ตัน/ไร่	122	35.00
3. 13-14 ตัน/ไร่	91	26.00
4. 15-16 ตัน/ไร่	57	16.00
5. 17-18 ตัน/ไร่	20	6.00
6. 19-20 ตัน/ไร่	14	4.00
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย เมื่อจำแนกตามผลผลิตในการทำไร่อ้อย ปรากฏว่าผลผลิตในการทำไร่อ้อยเฉลี่ย 11-12 ตัน/ไร่ มีจำนวนมากที่สุด คือ 122 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมา คือ ผลผลิตในการทำไร่อ้อยเฉลี่ย 13-14 ตัน/ไร่ จำนวน 91 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.00 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ผลผลิตในการทำไร่อ้อยเฉลี่ย 19-20 ตัน/ไร่ จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.00

ตาราง 4.8 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้จากการจำหน่ายอ้อย
เฉลี่ยของครัวเรือนกิโลบาท/ปี

รายได้จากการจำหน่ายอ้อย เฉลี่ยของครัวเรือนกิโลบาท / ปี	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 100,000 บาท/ปี	117	33.00
2. 100,001-300,000 บาท/ปี	142	41.00
3. 300,001-500,000 บาท/ปี	59	17.00
4. 500,001-700,000 บาท/ปี	14	4.00
5. 700,001-900,000 บาท/ปี	8	2.00
6. 900,000 บาท/ปี ขึ้นไป	10	3.00
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย แยกตามการจำหน่ายอ้อยเฉลี่ยของครัวเรือนกิโลบาท/ปี ปรากฏว่า การจำหน่ายอ้อยเฉลี่ยของครัวเรือนเฉลี่ย 100,001-300,000 บาท/ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ 142 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.00 รองลงมา คือ การจำหน่ายอ้อยเฉลี่ยของครัวเรือนต่ำกว่า 100,000 บาท/ปี จำนวน 117 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.00 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ การจำหน่ายอ้อยเฉลี่ยของครัวเรือนเฉลี่ย 700,001-900,000 บาท/ปี จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.00

ตาราง 4.9 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัญหา

ท่านประสบกับปัญหาใดบ้าง	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้นทุนการผลิต ราคาสูง	66	19.00
2. สภาพดิน ฟ้า อากาศแปรปรวน	48	14.00
3. ขาดเงินทุนสนับสนุน	41	12.00
4. ขาดแคลนน้ำในการทำไร่อ้อย	54	15.50
5. ขาดแคลนแรงงาน	32	9.00
6. ศัตรูพืช/โรคพืชระบาด ในไร่อ้อย	32	9.00
7. พื้นที่ในการทำไร่อ้อย เป็นที่ดินเช่าปลูก	46	13.00
8. พื้นที่ในการทำไร่อ้อยเป็นที่ดินจำนอง/จำนำ	15	4.00
9. ขาดความรู้ในการทำไร่อ้อย	16	4.50
รวม	350	100.00

จากตาราง 4.9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ราย เมื่อจำแนกตามปัญหาในการทำไร่อ้อย ปรากฏว่า ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตราคาสูง มีจำนวนมากที่สุด คือ 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.00 รองลงมาคือ ปัญหาด้านขาดแคลนน้ำในการทำไร่อ้อย จำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.50 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ปัญหาด้านพื้นที่ในการทำไร่อ้อยเป็นที่ดินจำนอง/จำนำ จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.00

ตอนที่ 2 ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก
จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏดังตาราง 4.10 – 4.16 ดังนี้

ตาราง 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง
ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
ความสามารถในการพึ่งตนเอง			
1. ด้านจิตใจ	3.59	.68	มาก
2. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.69	.66	ปานกลาง
3. ด้านเทคโนโลยี	2.57	.73	ปานกลาง
4. ด้านเศรษฐกิจ	3.00	.62	ปานกลาง
5. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	2.84	.82	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.94	0.70	ปานกลาง

จากตาราง 4.10 พบว่าความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขต
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจ
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คือ ความสามารถในการพึ่งตนเอง
ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.00$) ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 2.84$)
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.57$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.69$) ตามลำดับ

ตาราง 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง
ด้านจิตใจ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อความ	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
1. ไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ/ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา	3.32	.98	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมกับสังคม เช่น ทำนุบำรุงศาสนา ร่วมจัดงานประเพณีชุมชน	3.44	.92	ปานกลาง
3. เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพสามารถแก้ไขได้	3.39	.90	ปานกลาง
4. ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น รับประทานอาหารร่วมกัน	3.96	.89	มาก
5. คนในครอบครัว รับฟังความเห็นและยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน	3.86	.92	มาก
6. ละเว้นการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ เสี่ยงโชค	3.58	1.18	มาก
7. แวะเวียนมาพูดคุยกับเพื่อนบ้านหรือมีเพื่อนบ้านแวะเวียนมาคุยด้วยที่บ้าน	3.46	.96	ปานกลาง
8. ยึดมั่นตั้งมั่นในธรรมะ และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต	3.52	1.07	มาก
9. พากเพียร กระตือรือร้น อุทิศสละและขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ	3.77	1.12	มาก
รวมเฉลี่ย	3.59	.68	มาก

จากตาราง 4.11 พบว่าความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 4, 5, 9, 8, 6 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อ 7, 2, 3, 1 อยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น รับประทานอาหารร่วมกัน ($\bar{X} = 3.96$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 ไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ/ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 3.32$)

ตาราง 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก
จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อความ	จำนวน		ความหมาย
	\bar{X}	S.D	
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
1. แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มาจากสระน้ำ น้ำบาดาลในพื้นที่ของตนเองหรือพื้นที่ใกล้เคียง	2.52	1.30	ปานกลาง
2. แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มากจากระบบน้ำชลประทาน	1.78	.90	น้อย
3. สภาพของดินในการทำไร่อ้อยมีความอุดมสมบูรณ์	2.81	1.02	ปานกลาง
4. ท่านทำลายขยะจากการทำไร่อ้อย โดยการฝังกลบ ไถกลบ	2.49	1.09	น้อย
5. เกษตรกรตระหนักเกี่ยวกับการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.08	.99	ปานกลาง
6. มีการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำไร่อ้อย	3.45	.97	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.69	.66	ปานกลาง

จากตาราง 4.12 พบว่าความสามารถในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 6, 5, 3, 1 ส่วนข้อ 4, 2 อยู่ในระคน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6 มีการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำไร่อ้อย ($\bar{X} = 3.45$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มากจากระบบน้ำชลประทาน ($\bar{X} = 1.78$)

ตาราง 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง
ด้านเทคโนโลยี ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อความ	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี			
1. ใช้เทคโนโลยีในการรับข้อมูลข่าวสารจากทางโรงงานน้ำตาล	2.66	1.04	ปานกลาง
2. มีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อให้สามารถเก็บไว้ บริโภคในระยะยาว	2.35	1.01	น้อย
3. ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการทำไร่อ้อย	2.80	1.06	ปานกลาง
4. ได้ไปทัศนศึกษาดูงาน เกี่ยวกับเทคโนโลยีเกษตรกรไร่อ้อย	2.57	1.17	ปานกลาง
5. ได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการ การทำไร่อ้อย	3.13	1.05	ปานกลาง
6. หาความรู้เพิ่มเติม เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อให้การทำเกษตร ได้ผลดียิ่งขึ้น	3.01	1.07	ปานกลาง
7. มีเทคโนโลยีทางการเกษตรเป็นของตนเอง	2.26	1.04	น้อย
8. มีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ได้ด้วยตนเอง	2.07	.96	น้อย
9. ทราบวิธีการ ใช้และสามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง	2.46	1.06	น้อย
10. สามารถซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง	2.40	1.03	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.57	.73	ปานกลาง

จากตาราง 4.13 พบว่าความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ของเกษตรกร
ชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 5, 3, 4, 1 ส่วนข้อ 9, 10, 2, 7, 8 โดยข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 5 ได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการทำไร่อ้อย
($\bar{X} = 3.13$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 8 มีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ได้ด้วยตนเอง
($\bar{X} = 2.07$)

ตาราง 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง
ด้านเศรษฐกิจ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อคำถาม	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ			
1. เงินทุนในการทำไร่อ้อยเป็นของตนเอง	2.51	1.05	ปานกลาง
2. มีการปลูกอ้อย เพื่อขายพันธุ์อ้อย/ขายพันธุ์อ้อยเอง	3.12	1.08	ปานกลาง
3. มีรายได้อื่นนอกเหนือจากการทำไร่อ้อย เช่น รับจ้าง ค้าขาย ทำการเกษตรอื่นๆ เป็นต้น	3.07	.97	ปานกลาง
4. มีรายจ่ายอื่นที่นอกเหนือจากการทำไร่อ้อย	3.33	.90	ปานกลาง
5. มีการปลูกพืชผักสวนครัว สมุนไพร ไม้บริโภคในครัวเรือน	3.26	.91	ปานกลาง
6. ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	2.71	.98	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.00	.62	ปานกลาง

จากตาราง 4.14 พบว่าความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ของเกษตรกร
ชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 4, 5, 2, 3, 6, 1 อยู่ในระดับปานกลาง
โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 4 รายจ่ายอื่นที่นอกเหนือจากการทำไร่อ้อย ($\bar{X} = 3.33$) และข้อที่
มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 เงินทุนในการทำไร่อ้อยเป็นของตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด ($\bar{X} = 2.51$)

ตาราง 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเอง
ด้านสังคมและวัฒนธรรม องเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อความ	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
1. มีการแบ่งปันพันธุ์อ้อย/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิตต่างๆให้กันและกัน	2.47	1.06	น้อย
2. มีการช่วยกันในการทำไร่อ้อย เช่น การเตรียมดิน การขุดสระน้ำ การปลูก การบำรุงและดูแลรักษาการเก็บเกี่ยวผลผลิต	2.54	1.08	ปานกลาง
3. มีการใช้เครื่องจักรในการทำไร่อ้อยร่วมกัน	2.66	1.07	ปานกลาง
4. มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตอื่น ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน	2.55	1.01	ปานกลาง
5. มีการรวมกลุ่ม เพื่อกำหนดผลผลิตให้โรงงานน้ำตาล	3.08	1.19	ปานกลาง
6. มีการประชุมร่วมกันระหว่างชาวไร่อ้อย และเจ้าหน้าที่จากโรงงานน้ำตาล	3.24	1.13	ปานกลาง
7. มีการเข้าร่วมโครงการของโรงงานน้ำตาล เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.36	1.10	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.84	.82	ปานกลาง

จากตาราง 4.15 พบว่าความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 7, 6, 5, 3, 4, 2 อยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 อยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 7 มีการเข้าร่วมโครงการของโรงงานน้ำตาล เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 3.36$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 1 มีการแบ่งปันพันธุ์อ้อย/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิตต่างๆให้กันและกัน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.47$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย

ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระกัน (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

ตาราง 4.16 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ความสามารถในการพึ่งตนเอง	เพศชาย N = 220		เพศหญิง N = 130		t
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1	จิตใจ	3.60	.99	3.53	.98	1.66
2	ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	2.62	1.06	2.69	.97	0.49
3	เทคโนโลยี	2.60	1.02	2.49	1.09	1.32
4	เศรษฐกิจ	2.93	.95	2.92	1.03	0.54
5	สังคมและวัฒนธรรม	2.90	1.03	2.75	1.18	1.47
	รวมเฉลี่ย	2.93	1.01	2.88	1.05	1.10

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.16 พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.17 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ในเขตอำเภอสตึก
จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านจิตใจ โดยรวมและรายข้อ

ความสามารถในการพึ่งตนเอง	เพศชาย N = 220		เพศหญิง N = 130		t
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1. ไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ/ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา	3.30	.94	3.35	1.02	.45
2. มีส่วนร่วมกับสังคม เช่น ทำนุบำรุงศาสนา ร่วมจัดงานประเพณีชุมชน	3.35	.92	3.36	.86	1.38
3. เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพสามารถแก้ไขได้	3.45	.88	3.26	.91	1.94
4. ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น รับประทานอาหารร่วมกัน	4.00	.89	3.87	.90	1.36
5. คนในครอบครัว รับฟังความเห็นและยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน	3.96	.91	3.65	.90	3.03
6. ละเว้นการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ เสี่ยงโชค	3.41	1.18	3.83	1.17	3.21
7. แวะเวียนมาพูดคุยกับเพื่อนบ้านหรือมีเพื่อนบ้านแวะเวียนมาคุยด้วยที่บ้าน	3.50	.96	3.41	.94	.91
8. ยึดมั่นตั้งมั่นในธรรมะ และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต	3.60	1.10	3.36	1.01	2.05
9. พากเพียร กระตือรือร้น อดสาหะและขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ	3.81	1.10	3.69	1.13	.95
รวมเฉลี่ย	3.60	.99	3.53	0.98	1.66

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.17 พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.18 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก
จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
โดยรวมและรายข้อ

ความสามารถในการพึ่งตนเอง	เพศชาย N = 220		เพศหญิง N = 130		t
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1. แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มาจากสระน้ำ น้ำบาดาล ในพื้นที่ของตนเองหรือพื้นที่ใกล้เคียง	2.1	1.37	2.58	.118	.52
2. แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มาจากระบบน้ำ ชลประทาน	1.77	.92	1.84	.88	.69
3. สภาพของดินในการทำไร่อ้อยมีความอุดมสมบูรณ์	2.80	.99	2.85	1.05	.45
4. ท่านทำลายขยะจากการทำไร่อ้อย โดยการฝังกลบ ไถกลบ	2.53	1.12	2.38	1.01	1.18
5. เกษตรกรตระหนักเกี่ยวกับการรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	3.07	.98	3.06	.98	.13
6. มีการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ใน การทำไร่อ้อย	3.45	.98	3.44	.94	.15
รวมเฉลี่ย	2.62	1.06	2.69	0.97	0.49

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.18 พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขต
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.19 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านเทคโนโลยี โดยรวมและรายข้อ

ความสามารถในการพึ่งตนเอง	เพศชาย N = 220		เพศหญิง N = 130		t
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1. ใช้เทคโนโลยีในการรับข้อมูลข่าวสารจากทาง โรงงานน้ำตาล	2.69	.98	2.57	1.14	1.05
2. มีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อให้สามารถ เก็บไว้บริโภคในระยะยาว	2.83	1.02	2.75	1.13	.72
3. ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใน การทำไร่อ้อย	2.65	1.17	2.46	1.15	.70
4. ได้ไปทัศนศึกษาดูงาน เกี่ยวกับเทคโนโลยี เกษตรกรไร่อ้อย	3.16	.98	3.02	1.16	1.46
5. ได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการทำไร่อ้อย	3.05	1.06	2.93	1.09	1.20
6. หาความรู้เพิ่มเติม เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อให้ การทำเกษตรได้ผลดียิ่งขึ้น	2.26	.96	2.30	1.15	.96
7. มีเทคโนโลยีทางการเกษตรเป็นของตนเอง	2.17	.94	1.98	1.00	.35
8. มีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ได้ด้วยตนเอง	2.25	1.02	2.39	1.10	1.79
9. ทราบวิธีการใช้และสามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ ต่างๆได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง	2.54	1.04	2.20	.98	1.07
10. สามารถซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ด้วย ตนเอง	2.43	1.03	2.26	.99	2.97
รวมเฉลี่ย	2.60	1.02	2.49	1.09	1.32

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.19 พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขต
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี โดยรวม
ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.20 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมและรายข้อ

ความสามารถในการพึ่งตนเอง	เพศชาย N = 220		เพศหญิง N = 130		t
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1. มีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อให้สามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว	2.51	1.00	2.52	1.10	.15
2. เงินทุนในการทำไร่อ้อยเป็นของตนเอง	3.11	.99	3.16	1.18	.01*
3. มีการปลูกอ้อย เพื่อขายพันธุ์อ้อย/ขยายพันธุ์อ้อยเอง	3.10	.92	3.03	1.00	.44
4. มีรายได้อื่นนอกเหนือจากการทำไร่อ้อย เช่น รับจ้าง ค้าขาย ทำการเกษตรอื่นๆ เป็นต้น	3.34	.85	3.31	.95	.69
5. มีรายจ่ายอื่นที่นอกเหนือจากการทำไร่อ้อย	3.16	.94	3.42	.83	.29
6. มีการปลูกพืชผักสวนครัว สมุนไพรไว้บริโภคในครัวเรือน	2.76	.93	2.65	1.03	2.56
7. ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	2.56	1.02	2.35	1.11	1.04
รวมเฉลี่ย	2.93	0.95	2.92	1.03	0.54

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.20 พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน เพศที่แตกต่างส่งผลต่อเงินทุนในการทำไร่อ้อยที่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ส่วนมากผู้หญิงเป็นฝ่ายถือเงินจึงส่งผลให้การลงทุนในการทำไร่อ้อยแตกต่างกัน

ตาราง 4.21 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ

ความสามารถในการพึ่งตนเอง	เพศชาย N = 220		เพศหญิง N = 130		t
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1. มีการแบ่งปันพันธุ์อ้อย/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิต ต่างๆให้กันและกัน	2.56	1.02	2.35	1.11	1.75
2. มีการช่วยกันในการทำไร่อ้อย เช่น การเตรียม ดิน การขุดสระน้ำ การปลูก การบำรุงและดูแลรักษาการเก็บเกี่ยวผลผลิต	2.53	1.04	2.56	1.13	.25
3. มีการใช้เครื่องจักรในการทำไร่อ้อยร่วมกัน	2.70	.99	2.59	1.20	.90
4. มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตอื่น ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน	2.61	.92	2.47	1.11	1.26
5. มีการรวมกลุ่ม เพื่อจำหน่ายผลผลิตให้โรงงาน น้ำตาล	3.15	1.13	2.96	1.26	1.40
6. มีการประชุมร่วมกันระหว่างชาวไร่อ้อย และ เจ้าหน้าที่จากโรงงานน้ำตาล	3.30	1.08	3.12	1.20	1.45
7. มีการเข้าร่วมโครงการของโรงงานน้ำตาล เพื่อ พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.44	1.01	3.19	1.22	2.04
รวมเฉลี่ย	2.90	1.03	2.75	1.18	1.47

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.21 พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขต
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยรวมความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและ
วัฒนธรรม ไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

ตาราง 4.22 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ไ้อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ความสามารถในการพึ่งตนเอง	ต่ำกว่า ประถมศึกษาหรือ ป.6 N = 207		มัธยมศึกษาตอนต้น ม. 3 N = 56		มัธยมศึกษาตอนปลาย ม. 6 N = 53		อนุปริญญา /ปวส./หรือเทียบเท่า N = 7		ปริญญาตรี N = 20		สูงกว่าปริญญาตรี N = 7		F
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1. ด้านจิตใจ	3.52	.73	3.62	.58	3.78	.63	3.98	.50	3.60	.64	3.52	.50	.11
2. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	2.64	.69	2.67	.65	2.80	.56	2.02	.72	2.89	.64	2.52	.41	.23
3. ด้านเทคโนโลยี	2.46	.77	2.68	.59	2.79	.71	2.74	.60	2.89	.74	2.39	.74	.09
4. ด้านเศรษฐกิจ	3.00	.61	3.03	.59	2.92	.67	3.12	.27	3.18	.65	2.64	.69	.39
5. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	2.74	.87	2.85	.68	3.19	.65	3.33	.29	3.11	.85	2.02	.68	.01*
รวมเฉลี่ย	2.87	0.73	2.97	0.62	3.10	0.64	3.04	0.48	3.13	0.70	2.62	0.60	0.83

จากตาราง 4.22 พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ไ้อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.23 เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม ของเกษตรกร
ชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา หรือ ป.6	มัธยม ศึกษา ตอนต้น ม. 3	มัธยม ศึกษา ตอน ปลาย ม. 6/ปวช.	อนุ ปริญญา/ ปวส./ หรือ เทียบเท่า	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี
		2.74	2.85	3.19	3.33	3.11	2.02
ต่ำกว่า ประถมศึกษา หรือ ป.6	2.74	.970	.970	.020*	.592	.536	.367
มัธยมศึกษา ตอนต้น ม. 3	2.85	.970	.428	.428	.817	.898	.246
มัธยมศึกษาตอน ปลาย ม. 6/ปวช.	3.19	.020*	.817	.020*	.999	1.00	.023*
อนุปริญญา/ปวส./ หรือเทียบเท่า	3.33	.592	.898	.999	.996	.996	.098
ปริญญาตรี	3.11	.536	.246	1.00	.996	.086	.086
สูงกว่าปริญญาตรี	2.02	.367	.246	.023*	.098	.086	.023*

จากตาราง 4.23 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่เกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร
ชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับ
การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ม.6 หรือ ปวช. กับ ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาหรือ ป.6
และสูงกว่าปริญญาตรี กับ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ม.6 หรือ ปวช. แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ระดับการศึกษาที่สูงกว่า
มีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สูงกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า และ
ระดับการศึกษาที่สูงกว่าอาจมีสังคมมากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน
ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

ตาราง 4.24 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน	ร้อยละ
1	อยากให้โรงงานสนับสนุน ส่งเสริมเกษตรกรชาวไร่อ้อยรายเล็กให้มากขึ้น	4	17.50
2	อยากให้โรงงานเพิ่มเงินค่าเช่าจากเดิม ในการปลูกอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่ทำการเช่าปลูก	4	17.50
3	อยากให้โรงงานช่วยลดต้นทุน เช่น ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง	5	20.50
4	อยากให้โรงงานปรับปรุงการหนีบอ้อย ให้สามารถหนีบอ้อยได้เร็วขึ้น ลดปัญหาอ้อยค้างไร่	5	20.50
5	อยากให้รัฐบาลเข้ามาดูแลชาวไร่อ้อยในด้านราคาอ้อย และสนับสนุนการปลูกอ้อยให้มากกว่านี้	2	8.00
6	เวลาไปติดต่อกัน พนักงานที่ให้บริการชาวไร่อ้อย ไม่มี ความอ้อยน้อมและการพูดจาไม่สุภาพ	2	8.00
7	อยากให้กรมชลประทาน เข้ามาช่วยเหลือเรื่องการทำคลองน้ำเพื่อการเกษตรให้ทั่วถึง	2	8.00
	รวม	24	100.00

จากตาราง 4.28 พบว่าเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสามารถในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และมีเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวนมากที่สุด คือ อยากให้โรงงานช่วยลดต้นทุน เช่น ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และอยากให้โรงงานปรับปรุงการหนีบอ้อย ให้สามารถหนีบอ้อยได้เร็วขึ้น ลดปัญหาอ้อยค้างไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.50 รองลงมาคือ อยากให้โรงงานสนับสนุน ส่งเสริมเกษตรกรชาวไร่อ้อยรายเล็กให้มากขึ้น และอยากอยากให้โรงงานเพิ่มเงินค่าเช่าจากเดิม ในการปลูกอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่ทำการเช่าปลูก คิดเป็นร้อยละ 17.50 และอยากให้รัฐบาลเข้ามาดูแลชาวไร่อ้อยในด้านราคาอ้อย และสนับสนุน

การปลูกอ้อยให้มากกว่านี้ เวลาไปตัดต้องงาน พนักงานที่ให้บริการชาวไร่อ้อย ไม่มีความอ้อยนุ่ม และการพุดจาไม่สุภาพ และอยากให้กรมชลประทาน เข้ามาช่วยดูแลเรื่องการทำคลองน้ำ เพื่อ การเกษตร ให้ทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 8.00 ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเอง ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์ มี 4 ศูนย์บริการ จำนวน 2,830 ราย ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของตัวอย่าง ตามสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) จากตารางได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามศูนย์บริการต่าง ๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรชาวไร่อ้อย คำถามจะเป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) ตอนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลความสามารถในการพึ่งตนเอง 5 ด้าน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .073 – 2.501 และความเชื่อมั่นอยู่ที่ .95 ส่วนตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงศูนย์บริการเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำไปแจ้งเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับกำหนดวันรับแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผลปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 350 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อและนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียงเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศด้วยค่า t (Independent Samples t -test) และจำแนกตามระดับการศึกษาโดยใช้สถิติ One-Way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แล้วจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe) โดยกำหนดค่าสถิติที่สำคัญ .05

แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อคำถาม แบบปลายเปิด โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยมีการปฏิบัติคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. บริบททั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

พบว่า เป็นหญิงร้อยละ 37.1 เป็นเพศร้อยละ 62.9 ช่วงอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 40.00 ช่วงอายุ 31-40 ปี และ 51-60 ปี ร้อยละ 23.40 น้อยที่สุด คือ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 0.90 ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา หรือ ป.6 ร้อยละ 59.00 ระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ม.3 ร้อยละ 16.00 และน้อยที่สุด คือ ระดับศึกษาอนุปริญญา/ปวส.หรือเทียบเท่า และ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.00

ศูนย์บริการสมาคมชาวไร่อ้อยที่เป็นสมาชิกบ้านละกอ ร้อยละ 42.00 ศูนย์บริการสมาคมชาวไร่อ้อยที่เป็นสมาชิกบ้านหนองจานและบ้านหนองไผ่ ร้อยละ 21.00 น้อยที่สุด คือ ศูนย์บริการสมาคมชาวไร่อ้อยที่เป็นสมาชิกบ้านสวายคางวน ร้อยละ 16.00

มีการออมเงินกับกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 63.00 และไม่มีการออมเงินกับกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 37.00 มีการทำประกันชีวิตให้ตนเองและครอบครัว ร้อยละ 90.00 ไม่มีการทำประกันชีวิตให้ตนเองและครอบครัว ร้อยละ 10.00

ผลผลิตในการทำไร่อ้อย พบว่าผลผลิตในการทำไร่อ้อยเฉลี่ย 11-12 ตัน/ไร่ ร้อยละ 35.00 ผลผลิตในการทำไร่อ้อยเฉลี่ย 13-14 ตัน/ไร่ ร้อยละ 26.00 น้อยที่สุด คือ ผลผลิตในการทำไร่อ้อยเฉลี่ย 19-20 ตัน/ไร่ ร้อยละ 4.00

การจำหน่ายอ้อยเฉลี่ยของครัวเรือนเฉลี่ย 100,001-300,000 บาท/ปี ร้อยละ 41.00 การจำหน่ายอ้อยเฉลี่ยของครัวเรือนต่ำกว่า 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 33.00 น้อยที่สุด คือ การจำหน่ายอ้อยเฉลี่ยของครัวเรือนเฉลี่ย 700,001-900,000 บาท/ปี ร้อยละ 3.00

ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตราคาสูง มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 19.00 รองลงมาคือ ปัญหา ด้านขาดแคลนน้ำในการทำไร่อ้อย คิดเป็นร้อยละ 15.50 น้อยที่สุดคือ ปัญหาด้านพื้นที่ในการทำไร่ อ้อยเป็นที่ดินจ่านอง/จ่าน้ำ ร้อยละ 4.00

2. ความสามารถในการพึ่งตนเอง ของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

พบว่าความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$) จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการ พึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.00$) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 2.84$) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.57$) และด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.69$) ตามลำดับ

ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยมากที่สุด คือ ด้านจิตใจ เกษตรกร ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น รับประทานอาหารร่วมกันมากที่สุด ($\bar{X} = 3.96$) น้อยที่สุด คือ เกษตรกรไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ/ทุกวันพระหรือวันสำคัญ ทางศาสนา ($\bar{X} = 3.32$)

ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำไร่อ้อย ($\bar{X} = 3.45$) น้อยที่สุด คือ แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มาจากระบบน้ำชลประทาน ($\bar{X} = 1.78$)

ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านเทคโนโลยี เกษตรกรได้รับ ข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการทำไร่อ้อย ($\bar{X} = 3.13$) น้อยที่สุด คือ มีการ คิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.07$)

ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีรายจ่าย อื่นที่นอกเหนือจากการทำไร่อ้อย ($\bar{X} = 3.33$) น้อยที่สุด คือ เงินทุนในการทำไร่อ้อยเป็นของตนเอง ($\bar{X} = 2.51$)

ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านสังคมและวัฒนธรรม เกษตรกรมีการเข้าร่วมโครงการของโรงงานน้ำตาล เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 3.36$) น้อยที่สุด คือ มีการแบ่งปันพันธุ์อ้อย/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้กันและกัน ($\bar{X} = 2.47$)

3. เปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย จำแนกตามเพศโดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย จำแนกตามเพศ ด้านจิตใจ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านเทคโนโลยี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน เพศที่แตกต่างส่งผลกระทบต่อเงินทุนในการทำไร่อ้อยที่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ส่วนมากผู้หญิงเป็นฝ่ายถือเงินจึงส่งผลให้การลงทุนในการทำไร่อ้อยแตกต่างกัน ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ม.6 หรือ ปวช. กับ ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาหรือ ป.6 และสูงกว่าปริญญาตรี กับ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ม.6 หรือ ปวช. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่สูงกว่ามีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมสูงกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า และระดับการศึกษาที่สูงกว่า อาจมีสังคมมากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า จึงส่งผลให้ระดับการศึกษาที่ต่างกันส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อยากให้โรงงานช่วยลดต้นทุน เช่น ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และอยากให้โรงงานปรับปรุงการหนีบอ้อยให้สามารถหนีบอ้อยได้เร็วขึ้น ลดปัญหาอ้อยค้างไร่ รongลงมาคือ อยากให้โรงงานสนับสนุน ส่งเสริมเกษตรกรชาวไร่อ้อยรายเล็กให้มากขึ้น และอยากให้โรงงานเพิ่มเงินค่าเช่าจากเดิมในการปลูกอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่ทำการเช่าปลูก อยากให้รัฐบาลเข้ามาดูแลชาวไร่อ้อยในด้านราคาอ้อยและสนับสนุนการปลูกอ้อยให้มากกว่านี้ เวลาไปติดต่องานพนักงานที่ให้บริการชาวไร่อ้อยไม่มีความอ่อนน้อม และการพูดจาไม่สุภาพ อยากให้กรมชลประทาน เข้ามาช่วยดูแลเรื่องการทำคลองน้ำ เพื่อการเกษตรให้ทั่วถึง ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้ทราบถึงระดับความสามารถในการพึ่งตนเอง และพบประเด็นที่น่าสนใจ อันจะเป็นข้อมูลนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่เป็นภาระผู้อื่น มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ มีอิสระในการตัดสินใจ มีความมั่นคงในชีวิต และมีความพอใจในสิ่งที่เป็นอยู่ สามารถผันเปลี่ยนไปตามเวลาได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องและสมดุล สมาชิกของชุมชนเป็นผู้มีจิตใจมั่นคง ดำรงชีวิตอย่างรู้เท่าทันโลก มีความรู้และเกิดความตระหนักรู้ต่อความสุขในชีวิตที่แท้จริง คือ ปัญญา อนามัย ไม้ตรี สามัคคีธรรม และการทำงานที่เป็นสัมมาชีพ มีการประพฤติ ปฏิบัติด้วยความมานะพยายาม มีความขยันหมั่นเพียร มีเสรีภาพ เคารพเสรีภาพของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำบุญและให้ทาน มีความสันโดษใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ดำรงชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหลักธรรมก่อให้เกิดชีวิตที่ร่มเย็นและมีความสุข มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ (สัมมาทิฐิ) รู้จักการพึ่งตนเอง (อหิงสา) อหิงสา (อตฺตโน นาโถ) ทำชีวิตและชุมชนให้มีความอิสระไม่ต้องขึ้นอยู่กับความผันแปรภายนอก มีศีลเป็นวินัยในชีวิต มีอิทธิบาท 4 มีความเพียรใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) มีความพึงพอใจในสิ่งที่มีอยู่ สภาพจิตใจที่กล้าแข็งในการที่จะต่อสู้

กับปัญหาอุปสรรคในการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในการปกครองตนเอง ในการป้องกันกิลเลสตันหา ไมโลท โกรธ หลง หรืออยากได้ อยากดี จนเกินความสามารถของตน โดยต้องเป็นคนเข้มแข็ง ปลงใจและปักใจ มั่นใจว่าจะช่วยตนเองได้ ฟังตนเอง และยังเป็นคนรู้จักพอ การมีจิตใจที่เป็นธรรมมีธรรมะ ใช้หลักศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตมีความขยันหมั่นเพียร มีความสันโดษ ไม่มีความโลภ และไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น มีจิตสำนึกที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอมและเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การมีสภาพจิตใจที่กล้าแข็ง เพื่อที่สามารถต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทั้งการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้า การยึดมั่นปฏิบัติตนตามหลักทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา การฟังทางจิตใจนี้ นับเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมาจากใจทั้งนั้น เมื่อหากใจเป็นใหญ่เราไม่สามารถสั่งการ และตัดใจได้ การฟังตรงนี้ก็จะมีไม่เกิด และจะผูกพันไปทุกๆ ด้าน อยากรู้ก็ตาม ต้องทำตนให้เป็นที่ฟังแห่งตนให้ได้ มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา พานแก้ว (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การฟังตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสถาบันเกษตรกรรมมีการฟังตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านเทคโนโลยี และด้านทรัพยากร ธรรมชาติ อยู่ในระดับปานกลาง กานดาพันธุ์ วันทยะ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการฟังตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการฟังตนเองคือ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการฟังตนเองอยู่ในระดับมาก สุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ (2551) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการฟังตนเองในชุมชนตำบลอ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพการฟังตนเอง อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และวัฒนธรรมและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยี วุฒิมา เจียมสวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถในการฟังตนเองของสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : กรณีศึกษากลุ่มผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์บ้านมะกอกใต้ ตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรสามารถฟังตนเองได้มากถึง 7 ประเด็น ได้แก่ ความสามารถในการฟังตนเองตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ตามประเภทบทบาทหน้าที่ในการฟังตนเอง ตามมิติของสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก สมชาย ศรีเอียด (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนแบบฟังตนเอง : กรณีศึกษาแหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการฟังตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอวังน้ำเขียว

จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย

ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมีการช่วยเหลือกันในการทำไร่อ้อย เช่น การเตรียมดิน การขุดสระน้ำ การปลูก การบำรุงและดูแลรักษา รวมถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต การแบ่งปันพันธุ์อ้อย ปุ๋ย ปesticide การผลิตอื่นๆ ให้กันและกัน มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตอื่น ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน มีการใช้เครื่องจักรในการทำไร่อ้อยร่วมกันน้อยลง การพึ่งตนเองได้ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการใช้ทรัพยากร - ธรรมชาติอย่างเหมาะสม ใช้อย่างชาญฉลาดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด และยาวนานที่สุด รวมถึงการบำรุงรักษา การป้องกันและการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอนาคต มีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดมลพิษไปจนหมดสิ้น หรือไม่ให้เกิดมลพิษธรรมชาติมากนัก ตัวอย่างเช่น ดิน น้ำ ป่า สัตว์บกและน้ำ รวมทั้งแร่ธาตุต่างๆ ที่มีค่าและความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นผู้ที่ฝึกจิตใจให้เป็นผู้สงบร่มเย็น ไม่ลุ่มหลงไปกับวัตถุนิยม และลัทธิบริโภคนิยมอย่างขาดสติ รู้จักกำหนดแบบแผนการผลิตในชีวิตประจำวัน ให้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นการเกษตรแบบยั่งยืน ทำให้มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้รู้จักอดทน และรอคอยซึ่งเปรียบเสมือนการฝึกธรรมะ ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการดำเนินชีวิตกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติได้เป็นอย่างดีและใช้เอง สิ่งใดๆ ที่มีอยู่โดยธรรมชาติ ในชุมชน หรือสามารถหามาได้ ประชาชนในชุมชนใช้และจัดการทรัพยากร - ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างฉลาด รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหาหนทางเพิ่มมูลค่าโดยยึดหลักการของความยั่งยืนของทรัพยากร จึงทำให้เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองที่แตกต่างกันในด้านสังคมและวัฒนธรรม ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา พานแก้ว (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกร

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย

ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เกษตรกรขาดความพอดีด้านสังคมและวัฒนธรรม ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รู้จักฝึกกำลัง และมีกระบวนการ การเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงและแข็งแรง และการสร้างสิ่งดีงามในด้านความคิดความเชื่อ และการกระทำให้เกิดขึ้นในสังคม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองที่แตกต่างกัน ในด้านสังคมและวัฒนธรรม ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความสามารถในการพึ่งตนเองที่แตกต่างกัน ขาดความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขาดการรู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดรอบคอบ ใช้สารเคมีในการเกษตร ขาดการช่วยกันรักษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพึ่งตนเองที่แตกต่างกันในด้านสังคมและวัฒนธรรม ผลการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา พานแก้ว (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีชาวไร่ฮ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อยากให้โรงงานช่วยลดต้นทุน เช่น ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และอยากให้โรงงานปรับปรุงการหนีบฮ้อยให้สามารถหนีบฮ้อยได้เร็วขึ้น ลดปัญหาฮ้อยค้างไร่ รองลงมาคือ อยากให้โรงงานสนับสนุน ส่งเสริมเกษตรกรชาวไร่ฮ้อย รายเล็กให้มากขึ้น และอยากอยากให้โรงงานเพิ่มเงินค่าเช่าจากเดิมในการปลูกฮ้อยของเกษตรกร ชาวไร่ฮ้อยที่ทำการเช่าปลูก อยากให้รัฐบาลเข้ามาดูแลชาวไร่ฮ้อยในด้านราคาฮ้อยและสนับสนุน การปลูกฮ้อยให้มากกว่านี้ เวลาไปติดต่องานพนักงานที่ให้บริการชาวไร่ฮ้อยไม่มีความฮ้อยน้อม และการพูดจาไม่สุภาพ อยากให้กรมชลประทาน เข้ามาช่วยเหลือเรื่องการทำคลองน้ำ เพื่อการเกษตร ให้ทั่วถึง ตามลำดับ จากความคิดเห็นสามารถอธิบายได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรยังพึ่งพาอาศัย โรงงานและหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อสร้างความ

พึงพอใจให้กับตนเองโดยไม่คำนึงถึงการพึ่งตนเองมากเท่าไร

5. ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก

จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก จากการเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ค้นพบประเด็นสำคัญอันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรได้มากยิ่งขึ้น และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ จึงขอเสนอแนะโดยสรุปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษาวิจัย ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจ แสดงถึงศักยภาพของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นเกษตรกรชาวไร่อ้อย สามารถนำหลักของความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจ ไปปรับใช้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ตนเองและครอบครัว อีกทั้งยังสามารถสร้างความพึงพอใจในการเป็นอยู่ปัจจุบัน ไม่หวั่นเกรงต่อภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา มีจิตใจที่เข้มแข็งเอื้อต่อการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร มีจิตสำนึกที่ดี ประณีประนอมนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อภาคเกษตร สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นำไปปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

1.2 จากการเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบุคคลมีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้ โดยไม่เป็นภาระผู้อื่น มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ มีอิสระในการตัดสินใจ มีความมั่นคงในชีวิต และมีความพอใจในสิ่งที่เป็นอยู่ สามารถผันเปลี่ยน

ไปตามเวลาได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องและสมดุล ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาคเกษตร สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยมีจุดมุ่งเน้นไปยังการปฏิบัติตนเพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกๆด้าน เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ในกลุ่มประชากรในเขตพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบยืนยันอีกครั้ง จะได้รับทราบถึงความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย เพื่อหาแนวทางมาพัฒนาส่งเสริมเกษตรกรชาวไร่อ้อยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.2 ควรศึกษาแนวทางเพื่อการพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเอง ในด้านที่น้อยที่สุด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองสืบไป

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบความสามารถในการพึ่งตนเองในเชิงคุณภาพควบคู่กับการศึกษาในเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). รายงานผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบวิธีการพัฒนาชุมชน
ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : เอ ที เอ็น โปรดักชั่น.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2549). รายงานการวิจัยทิศทางการพัฒนาชุมชนไทยในอนาคต.
กรุงเทพมหานคร : บี พี เอส เพรส.
- กษมา พานแก้ว. (2551). รายงานวิจัยเรื่อง การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง. (2557). กฎหมายระเบียบ และข้อบังคับองค์การบริหาร
ส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง.
- กานดาพันธุ์ วันทยะ. (2551). รายงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเอง
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ. (2551). วิถีชุมชน. นนทบุรี : สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ.
- จิตติมา เจียมสวัสดิ์. (2550). รายงานวิจัยเรื่อง ความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกกลุ่ม
ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : กรณีศึกษากลุ่มผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์บ้านมะกอกใต้ ตำบลชัยบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรัชชอร์ ศรีทอง. (2556). แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์.
- ณัฐนรี ศรีทอง. (2549). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน :
ศึกษากรณีบ้านหนองบัว หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.
เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงความพอเพียงมวลรวมในประเทศไทย.
กรุงเทพมหานคร : G.P.Cyberprint.
- นภาพรณี ทะวานนท์. (2550). วิธีวิทยาในการศึกษาปรากฏการณ์ความเข้มแข็งของชุมชน.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- นิติธร ปิลวาสน์. (2557). การพึ่งพาตนเอง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/unpan6223/home/hlak-kar-phungpha-tn>. 1 พฤษภาคม 2557.

- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2557). บทความมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://pattanathai.nesdb.go.th/PTFweb/PTFdata/Econo/Konekand/SCDP.htm>. 1 พฤษภาคม 2557.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. เชียงใหม่ : สำนักงานโครงการพัฒนาที่สูง
ไทย-เยอรมัน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปกาศา อุทุมพันธ์. (2551). รายงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินนาถุ่ม
กับผลกระทบ ต่อความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการผลิตของเกษตรกร ในพื้นที่
จังหวัดพะเยา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
พิมพ์ครั้งที่ 2. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประเวศ วะสี. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.
กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.
- ปริญญารัตน์ ภูศิริ. (2551). รายงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร ตำบล จ.ปราจีนบุรี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปิยะพร สุริโยตระกูล. (2548). รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับการพึ่งตนเองของเกษตรกร
โครงการ เกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดมุกดาหาร. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2551). พลวัตของแนวคิดและปฏิบัติการพัฒนาชุมชน. วารสารพัฒนาสังคม
และชุมชน. 1 (1) : 30-54.
- (2553). ตัวชี้วัดความสุข : กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
กรุงเทพมหานคร : ริชแมกซ์ อินเทอร์เน็ต.
- พิทักษ์ ศิริวงษ์. (2554). แก้วแก้วไร่อ้อย ลูกไร่ โรงงานน้ำตาล. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พูนธินันท์ สุขพรวรกุล. (2549). จากภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่ปฏิบัติการพึ่งตนเอง. นนทบุรี :
เคล็ดไทย.
- มนตรี ปานกล้า. (2542). รายงานวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิตใน จังหวัดลำปาง. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณิ แกมเกตุ . (2546). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของ
ครอบครัวและชุมชน. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย. (2557). จังหวัดบุรีรัมย์. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดบุรีรัมย์>. 1 พฤษภาคม 2557.

วิกิพีเดีย. (2557). สำนักงานปกครองอำเภอสตึก. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอสตึก>. 1 พฤษภาคม 2557.

วิวัฒน์ชัย อัครถาวร. (2546). การพัฒนาที่ยั่งยืน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.nidambel1.net/ekonomiz/2003q3/article2003july17p1.htm>.

วัชรภรณ์ วัฒนขำ. (2552). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเกษตรในพื้นที่กิ่งเมืองเพื่อการพึ่งตนเอง กรณีศึกษา บ้านติดต่อดำบนนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สมชาย ศรีเอียด. (2553). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาแหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สิทธิธรรม เลขวิวัฒน์. (2549). เครือข่ายชุมชนพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

สิริลักษณ์ ยัมประสาทพร. (2548). กระบวนทัศน์ใหม่กับการเรียนรู้ของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : พิษณุโลกออฟเซต.

สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2555). การพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ. (2551). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนตำบลอ่อนนาค อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุพรรณิ ไชยอำพร. (2551). การพัฒนาเครื่องมือวัดความพยายามพึ่งตนเอง.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์.

สุเมธ แสงนิมนวล. (2544). 9 ส. กุญแจแห่งความสำเร็จพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร :

บุ๊กแบงก์.

สาคร ประไพพงษ์ และคณะ. (2543). รายงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเอง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์.

_____. (2542). สังคมวิทยาปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์.

_____. (2548). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสน่ห์ จามริก. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

- เสาวนุช ศรีวรจันทร์. (2556). การผลิตอ้อยส่งโรงงานและความต้องการสนับสนุนปัจจัยการผลิต
ของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. พิมพ์ครั้งที่ 4. วารสาร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เสรี ชาเลลา. (2544). กระบวนการเรียนรู้ของประชาชน คือ แนวทางการพัฒนาและกวีกฤตชาติ.
นครสวรรค์ : สวรรค์วิถี.
- เสรี พงศ์พิศ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์.
- _____. (2552). แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร
: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- _____. (2552). วิถีชุมชนพอเพียง. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- _____. (2557). การแก้ไขปัญหาความยากจนเพื่อสุขภาวะของปวงชน. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://www.phongphit.com/docs/ThaidayThaiPoverty.pdf>. 1 พฤษภาคม 2557.
- _____. (2557). บทความ ร้อยคำ/การพึ่งตนเอง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.phongphit.com>. 1 พฤษภาคม 2557.
- _____. (2557). เศรษฐกิจชุมชนบนฐานความรู้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<http://archive.wunjun.com/muslimchaingmai/27/558.html>. 1 พฤษภาคม 2557.
- สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (2556). การปลูกอ้อย. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <https://manager.co.th/local/viewnews.spx?newsId=9560000109549>.
1 พฤษภาคม 2557.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2551). เศรษฐกิจ
พอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สำนักบริหารโครงการสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา. (2557). เศรษฐกิจพอเพียง. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html>.
1 พฤษภาคม 2557.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์. (2557). พื้นที่ปลูกอ้อยในจังหวัดบุรีรัมย์. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<https://moac-info.net/buriram>. 1 พฤษภาคม 2557.
- สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://nesdb.go.th/default.aspx?tabid=395>.
1 พฤษภาคม 2557.

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2557). บทความของการพึ่งตนเอง.

(ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.sci.nu.ac.th/websci/webwin/p/.../main56.html.

1 พฤษภาคม 2557.

อรทัย อัจฉา. (2551). การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อภิชา ทิรัญ. (2551). ภูมิปัญญาตกรกระแส ทางรอดในภาวะเศรษฐกิจถดถอย โดยใช้หลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ยูแพคอินเตอร์.

อุทัย อันพิมพ์. (2554). เศรษฐกิจพอเพียงกับการพึ่งพาตนเอง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://saysalive.blogspot.com/2011/06/5-1.html>. 1 พฤษภาคม 2557.

อำนาจ เมฆนพรัตน์. (2543). รายงานวิจัยเรื่อง การพึ่งตนเองของเกษตรกรในโครงการส่งเสริม

การเกษตรแบบผสมผสานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University



ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๕๗๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.รพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์

ด้วย นางสาวกมลนิตย์ ปิยะเจริญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรียา รักษารศิลป์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘



ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๓/ว๕๗๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๓๐๐๐

๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้ใช้วิชาอนุญาตตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินทิพย์ พิมพ์กัณฑ์

ด้วย นางสาวกมลนิตย์ ปิยะเจริญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ย่อยในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาตและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ตีอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘



ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๕๗๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายณัฐพล ขวัญจันทร์

ด้วย นางสาวกมลนิตย์ ปิยะเจริญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรียา รักการศิลป์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ตั๋ว ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘



ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๗ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน

ด้วย นางสาวกมลนิตย์ ปิยะเจริญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวกมลนิตย์ ปิยะเจริญกุล ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖



ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/๒๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน

ด้วย นางสาวกมลนิตย์ ปิยะเจริญกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรียา รักการศิลป์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการนี้นักศึกษา มีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

การกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of objective Congruence)

เรื่อง ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความสามารถในการพึ่งตนเอง

สภาพพื้นฐาน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ผล
	1	2	3			
3.1 ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจ						
1) ไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ / ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2) มีส่วนร่วมกับสังคม เช่น ทำนุบำรุงศาสนา ร่วมจัดงานประเพณี งานของชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3) เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพสามารถแก้ไขได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4) ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น รับประทานอาหารร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5) คนในครอบครัว รับฟังความคิดเห็นและยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6) ละเว้นการดื่มสุรา / การสูบบุหรี่/ เสี่ยงโชค	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7) แวะเวียนมาพูดคุยกับเพื่อนบ้าน หรือมีเพื่อนบ้าน แวะเวียนมาคุยด้วยที่บ้าน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8) ยึดมั่นตั้งมั่น ในธรรมะ และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9) พากเพียร กระตือรือร้น อดสาหัสและขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.2 ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
1) แหล่งน้ำในการทำไร่ไถ่มาจากสระน้ำ น้ำบาดาลในพื้นที่ของตนเอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

สภาพพื้นฐาน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ผล
	1	2	3			
2) แหล่งน้ำในการทำไร้อ้อย มาจากระบบน้ำชลประทาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3) สภาพของดินในการทำไร้อ้อย มีความอุดมสมบูรณ์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4) มีการปลูกต้นไม้ในเขตป่าอนุรักษ์ของชุมชน	+1	+1	-1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
5) ท่านทำลายขยะจากการทำไร้อ้อย โดยการฝังกลบ ไถกลบ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6) เกษตรกรตระหนักเกี่ยวกับการรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
7) มีการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ในการทำไร้อ้อย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8) มีการใช้ยาฆ่าแมลงและกำจัดศัตรูพืชในการทำไร้อ้อย	-1	+1	+1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
3.3 ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี						
1) ใช้เทคโนโลยีในการรับข้อมูลข่าวสารจากทางโรงงานน้ำตาล	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
2) ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการทำไร้อ้อย	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
3) ได้ไปทัศนศึกษา/ดูงาน เกี่ยวกับเทคโนโลยีเกษตรกรไร้อ้อย	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
4) ได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการทำไร้อ้อย	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
5) หาความรู้เพิ่มเติม เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อให้การทำเกษตรได้ผลดียิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6) มีเทคโนโลยีทางการเกษตรเป็นของตนเอง	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
7) มีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ได้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

สภาพพื้นฐาน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ผล
	1	2	3			
8) ทราบวิธีการใช้ และสามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
9) สามารถซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
10) มีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อให้สามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.4 ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ						
1) มีการระหนึ่จากการทำไร่อ้อย	-1	+1	+1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
2) เงินทุนในการทำไร่อ้อยมาจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน / ธนาคาร	-1	+1	+1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
3) เงินทุนในการทำไร่อ้อยมาจากการกู้ยืมจากการกั้ นอกระบบ	-1	+1	+1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
4) เงินทุนในการทำไร่อ้อยเป็นของตนเอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5) มีการปลูกอ้อย เพื่อขายพันธุ์อ้อย / ขายพันธุ์อ้อยเอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6) มีรายได้อื่นนอกเหนือจากการทำไร่อ้อย เช่น รับจ้างค้าขาย ทำการเกษตรอื่นๆ เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7) มีการเก็บออมเงิน เช่น กระปุกออมสิน ฝากธนาคารชุมชน	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
8) มีการปลูกพืชผักสวนครัว สมุนไพรไว้บริโภคในครัวเรือน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9) ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.5 ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคม						
1) มีการแบ่งปันพันธุ์อ้อย / ปุ๋ย / ปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้กันและกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

สภาพพื้นฐาน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ผล
	1	2	3			
2) มีการช่วยกันในการทำไร่อ้อย เช่น การเตรียมดิน การขุดสระน้ำ การปลูก การบำรุงและดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3) มีการใช้เครื่องจักรในการทำไร่อ้อยร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4) มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตอื่น ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5) มีการรวมกลุ่ม เพื่อกำหนดผลผลิตให้โรงงานน้ำตาล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6) มีการประชุมร่วมกันระหว่างชาวไร่อ้อย และเจ้าหน้าที่จากโรงงานน้ำตาล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7) มีการเข้าร่วมโครงการของโรงงานน้ำตาล เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8) มีการตั้งกองทุน เพื่อเป็นสวัสดิการในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9) โรงน้ำตาลจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยได้อย่างเหมาะสม	+1	-1	-1	-1	0.33	ใช้ไม่ได้

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย
ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาบริบททั่วไป ความสามารถในการพึ่งตนเอง และศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านเทคโนโลยี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อค้นหาความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากท่านจะนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเอง และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่าน ผู้วิจัยขอสงวนคำตอบไว้เป็นความลับ
2. แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานลักษณะส่วนบุคคล
 - ตอนที่ 2 ความสามารถในการพึ่งตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านเทคโนโลยี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอขอบคุณในความร่วมมือนำตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานลักษณะส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () และบันทึกข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ () ต่ำกว่า 20 ปี () 20 – 30 ปี
() 31 – 40 ปี () 41 – 50 ปี
() 51 – 60 ปี () 60 ปี ขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
() ต่ำกว่า ประถมศึกษา หรือ (ป.6) () มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)
() มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) / ปวช. () อนุปริญญา / ปวส. หรือเทียบเท่า
() ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
4. ศูนย์บริการสมาคมชาวไร่่อ้อย ที่ท่านเป็นสมาชิก
() บ้านหนองจาน () บ้านระกอ
() บ้านหนองไผ่ () บ้านสวายตางวน
5. ท่านมีการออมเงินกับกองทุนหมู่บ้าน
() ใช่ () ไม่ใช่
6. ท่านทำประกันชีวิตให้ตนเอง / ครอบครัว
() ใช่ () ไม่ใช่
7. ผลผลิตในการทำไร่่อ้อย เฉลี่ยที่ต้น/ไร่
() ต่ำกว่า 10 ต้น/ไร่ () 11 – 12 ต้น/ไร่
() 13-14 ต้น/ไร่ () 15-16 ต้น/ไร่
() 17-18 ต้น/ไร่ () 19-20 ต้น/ไร่
8. รายได้จากการจำหน่ายอ้อย เฉลี่ยของครัวเรือนกี่บาท/ปี
() ต่ำกว่า 100,000 บาท/ปี () 100,001 – 300,000 บาท/ปี
() 300,001 – 500,000 บาท/ปี () 500,001 – 700,000 บาท/ปี
() 700,001 – 900,000 บาท/ปี () 900,001 บาท/ปี ขึ้นไป

9. ท่านประสบกับปัญหาใดบ้าง (ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับท่านมากที่สุด ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ต้นทุนการผลิต ราคาสูง (ปัจจัยในการผลิต) เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง น้ำมัน ฯลฯ
- () สภาพ ดิน พืช อากาศแปรปรวน
- () ขาดเงินทุนสนับสนุน
- () ขาดแคลนน้ำในการทำไร่อ้อย
- () ขาดแคลนแรงงาน
- () ศัตรูพืช/โรคพืชระบาด ในไร่อ้อย
- () พื้นที่ในการทำไร่อ้อย เป็นที่ดินเช่าปลูก
- () พื้นที่ในการทำไร่อ้อย เป็นที่ดินจ่านอง / จ่านำ
- () ขาดความรู้ในการทำไร่อ้อย

ตอนที่ 2 ความสามารถในการพึ่งตนเอง

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับท่านมากที่สุด และบันทึกข้อความลงในช่องว่าง

รายละเอียด	ระดับความสำคัญ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านจิตใจ					
10) ไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ/ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา					
11) มีส่วนร่วมกับสังคม เช่น ทำนุบำรุงศาสนา ร่วมจัดงานประเพณี งานของชุมชน					
12) เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพสามารถแก้ไขได้					
13) ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น รับประทานอาหารร่วมกัน					
14) คนในครอบครัว รับฟังความคิดเห็นและยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน					
15) ละเว้นการดื่มสุรา/การสูบบุหรี่/เสพยา					

รายละเอียด	ระดับความสำคัญ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16) แวะเวียนมาพูดคุยกับเพื่อนบ้านหรือมีเพื่อนบ้านแวะเวียนมาคุยด้วยที่บ้าน					
17) ยึดมั่นคั้งมั่นในธรรมะ และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต					
18) พากเพียร กระตือรือร้น อุทิศสละและขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ					
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
9) แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มาจากสระน้ำ น้ำบาดาลในพื้นที่ของตนเอง					
10) แหล่งน้ำในการทำไร่อ้อย มาจากระบบน้ำชลประทาน					
11) สภาพของดินในการทำไร่อ้อย มีความอุดมสมบูรณ์					
12) ท่านทำสลายขยะจากการทำไร่อ้อย โดยการฝังกลบไถกลบ					
13) เกษตรกรตระหนักเกี่ยวกับการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
14) มีการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ในการทำไร่อ้อย					
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี					
11) ใช้เทคโนโลยีในการรับข้อมูลข่าวสารจากทางโรงงานน้ำตาล					
12) ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการทำไร่อ้อย					
13) ได้ไปทัศนศึกษา/ดูงาน เกี่ยวกับเทคโนโลยีเกษตรกรไร่อ้อย					

รายละเอียด	ระดับความสำคัญ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14) ได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการทำไร้อ้อย					
15) หาความรู้เพิ่มเติม เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อให้การทำเกษตรได้ผลดียิ่งขึ้น					
16) มีเทคโนโลยีทางการเกษตรเป็นของตนเอง					
17) มีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ได้ด้วยตนเอง					
18) ทราบวิธีการใช้ และสามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง					
19) สามารถซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง					
20) มีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อให้สามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว					
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ					
10) เงินทุนในการทำไร้อ้อยเป็นของตนเอง					
11) มีการปลูกอ้อย เพื่อขายพันธุ์อ้อย / ขายพันธุ์อ้อยเอง					
12) มีรายได้อื่นนอกเหนือจากการทำไร้อ้อย เช่น รับจ้างค้าขาย ทำการเกษตรอื่นๆ เป็นต้น					
13) มีรายจ่ายอื่นที่นอกเหนือจากการทำไร้อ้อย					
14) มีการปลูกพืชผักสวนครัว สมุนไพร ไว้บริโภคในครัวเรือน					
15) ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้					
ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคม					
10) มีการแบ่งปันพันธุ์อ้อย / ปุ๋ย / ปังจ้ยการผลิตต่างๆ ให้กันและกัน					
11) มีการช่วยกันในการทำไร้อ้อย เช่น การเตรียมดิน การขุดสระน้ำ การปลูก การบำรุงและดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต					

รายละเอียด	ระดับความสำคัญ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12) มีการใช้เครื่องจักรในการทำไร่อ้อยร่วมกัน					
13) มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตอื่น ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน					
14) มีการรวมกลุ่ม เพื่อกำหนดผลผลิตให้โรงงานน้ำตาล					
15) มีการประชุมร่วมกันระหว่างชาวไร่อ้อย และเจ้าหน้าที่จากโรงงานน้ำตาล					
16) มีการเข้าร่วมโครงการของโรงงานน้ำตาล เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน					

ข้อเสนอแนะต่างๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัย

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 38

Alpha = .9460

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นางสาวกมลนิตย์ ปิยะเจริญชนกุล

วัน เดือน ปี เกิด 4 พฤศจิกายน 2530

สถานที่เกิด จังหวัดบุรีรัมย์

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 93/1 หมู่ 2 ตำบลคอนมนต์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 31150
E-mail : kamolnit@outlook.com โทร. 081-9263915

ตำแหน่งหน้าที่การงาน เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ทต.คอนมนต์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2545 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียน
ชุมชนบ้านคอนมนต์ ตำบลคอนมนต์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2547 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน
ชุมชนบ้านคอนมนต์ ตำบลคอนมนต์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2549 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
(พาณิชยกรรม) สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยการอาชีพสตึก
ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2552 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบริหารธุรกิจ (บธ.บ.)
สาขาเศรษฐศาสตร์ (แขนงวิชาการเงินการธนาคาร)
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต
(ป.บัณฑิต วิชาชีพครู) สาขาวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ตำบลในเจียง อำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2559 สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (ศ.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์